Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Економічний факультет
(назва інституту, факультету)

Обліку і оподаткування
(повна назва кафедри)

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

бакалавр
(освітній рівень)

на тему

ОБЛІК, АУДИТ ТА ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА МАТЕРІАЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ

Виконала: студентка ООст(з)-21
напряму підготовки (спеціальності)
Облік і оподаткування
(шифр і назва напряму підготовки, спеціальності)
Шопоняк Мар'яна Василівна
(прізвище та ініціали студента)
Керівник д.е.н. проф. Лещук Г.В.
(прізвище та ініціали)
Рецензент д.е.н. проф. Дмитришин Л.І.
(прізвище та ініціали)

Івано-Франківськ - 2021 р.

ЗМІСТ

Державний вищий навчальний заклад
“Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”

Факультет Економічний факультет

Освітній рівень бакалавр

Напрям підготовки (Спеціальність) 071 Облік і оподаткування
(шифр і назва)

Кафедра обліку і аудиту

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____
(підпис)
Баланюк І.Ф.
(прізвище, ініціали)
“12” жовтня 2020 р.

ЗАВДАННЯ

НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Шопоняк Мар'яна Василівна
(прізвище, ім’я, по батькові)

1. Тема роботи Облік, аудит та економічний аналіз забезпечення виробництва матеріальними ресурсами

керівник роботи _____ д.е.н., проф. Лещук Г.В.
(прізвище, ім’я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

2. Перелік питань, які потрібно розробити: дослідити теоретичні засади поняття матеріальні ресурси; вивчити нормативно-правове регулювання обліку, аудиту і економічного аналізу забезпечення виробництва матеріальними ресурсами; обґрунтувати основи обліку, аудиту і економічного аналізу забезпечення виробництва матеріальними ресурсами; вивчити організацію обліку забезпечення виробництва матеріальними ресурсами; визначити методику обліку забезпечення виробництва матеріальними ресурсами; обґрунтувати організаційно-методичне забезпечення аудиту виробництва матеріальними ресурсами; провести економічний аналіз забезпеченості лісового господарства матеріальними ресурсами і ефективності їх використання; визначити напрями удосконалення обліку забезпечення виробництва матеріальними ресурсами; оцінити напрямки удосконалення аудиту забезпечення виробництва матеріальними ресурсами;

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, АУДИТУ І ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА МАТЕРІАЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ	19.02.2021 р.	
2	РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ, АУДИТУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА МАТЕРІАЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ У ДП "БОЛЕХІВСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО"	16.03.2021 р.	
3	РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМАТИКА ОБЛІКУ, АУДИТУ І ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА МАТЕРІАЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ	16.04.2021 р.	

Студент _____ (підпис) Шопоняк М. В. (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ (підпис) Лещук Г.В. (прізвище та ініціали)

Міністерство освіти і науки України

ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника"

Економічний факультет
Кафедра обліку і оподаткування

ВІДГУК

на дипломну роботу
студентки 4 курсу групи ООст(з)-21

Шопоняк Мар'яни Васильївни

на тему: *"Облік, аудит та економічний аналіз забезпечення виробництва матеріальними ресурсами"*

Актуальність теми. Інноваційний розвиток економіки України супроводжується динамічною модернізацією вітчизняної системи бухгалтерського обліку, що потребує переосмислення ролі та значення аналізу господарської діяльності підприємств, як важливої складової системи економічної інформації та специфічного виду управлінської діяльності. Сучасне конкурентне середовище обумовлює необхідність розроблення оптимальних управлінських рішень для суб'єктів господарювання, спрямованих на скорочення часу обігу виробничих запасів і мінімізації витрат на їх формування, зберігання та підтримку в стані, придатному до використання у процесі виробництва, що потребує оновлення теоретико-методичних положень аналізу виробничих запасів підприємств на основі сучасних інформаційних джерел, зокрема уточнення напрямів аналізу.

Мета дослідження. Обґрунтування теоретичних та методичних положень щодо впровадження обліково-аналітичних процесів забезпечення виробництва матеріальними ресурсами у практику лісогосподарського підприємства та забезпечення його результативного господарювання в умовах конкурентного

середовища.

Об'єкт дослідження є процеси обліку, аудиту та аналізу забезпечення виробництва матеріальними ресурсами у ДП "Болехівське лісове господарство".

Недоліки. Незважаючи на наукову і практичну цінність роботи, доцільним було критично оцінити інформацію фахових джерел щодо напрямів аналізу забезпечення виробництва матеріальними ресурсами, а також уточнити напрями аналізу забезпечення виробництва матеріальними ресурсами вітчизняних підприємств на сучасному етапі поглиблення економічних реформ. Однак дане зауваження має рекомендаційний характер не знижує рівень виконання роботи.

Загальний висновок. Випускна робота *Шопоняк Мар'яни Василівни* на тему: *«Облік, аудит та економічний аналіз забезпечення виробництва матеріальними ресурсами»* є завершеним, поглибленим, самостійно проведеним науковим дослідженням, за змістом і оформленням відповідає вимогам щодо таких робіт, допускається до захисту з позитивною оцінкою, а її автор заслуговує присудження першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 071 "Облік і оподаткування".

Науковий керівник:
доктор економічних наук,
професор кафедри обліку і оподаткування
ДВНЗ "Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника" Г.В. Лещук

"02" червня 2021 р.

Державний вищий навчальний заклад
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет
Кафедра обліку і оподаткування

РЕЦЕНЗІЯ НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ
бакалавра другого курсу групи ООст(з)-21
Шопоняк Мар'яни Василівни
на тему
“ОБЛІК, АУДИТ ТА ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА МАТЕРІАЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ”

Актуальність теми. Діяльність лісогосподарських підприємств є стратегічно важливою складовою для забезпечення функціонування суспільства в сучасних умовах нестабільності ринкового середовища України. В умовах кризових явищ, притаманних сучасній ринковій економіці, динамічного посилення конкуренції, удосконалення технологій, зростання ресурсного дефіциту лісогосподарської продукції в Україні та активної імплементації міжнародних і європейських вимог щодо його організації посилюється потреба в розвитку нових наукових облікових доктрин. Відповідно до цього досліджувана тема є актуальною.

Обґрунтовано, що у нинішніх умовах діяльність лісових господарств регіону є комерційною господарською діяльністю, яка потребує перегляду основ її організації та орієнтацію на конкурентоспроможний розвиток.

Основною метою бакалаврської роботи є дослідження теоретичних основ та опрацьовування методичних положень щодо впровадження обліково-аналітичних процесів забезпечення виробництва матеріальними ресурсами у практику лісогосподарського підприємства та забезпечення його результативного господарювання в умовах конкурентного середовища.

Об’єктом дослідження є процеси обліку, аудиту та аналізу забезпечення виробництва матеріальними ресурсами у ДП “Болехівське лісове господарство”.

Предметом дослідження даної роботи є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів обліку, аудиту та аналізу забезпечення

виробництва матеріальними ресурсами лісогосподарських підприємств в умовах конкурентного середовища.

Самостійні розробки і пропозиції автора. Дипломна робота є самостійним дослідження автора з обраної тематики. Слід відзначити належне оформлення дипломної роботи, послідовність та логічність викладення матеріалу; повноту, достовірність інформації; використання діаграм, рисунків та таблиць, що полегшує сприйняття матеріалу, посилює його доказовість.

Загальний висновок і оцінка випускної роботи. Випускна робота *Шопоняк Мар'яни Василівни* на тему "*Облік, аудит та економічний аналіз забезпечення виробництва матеріальними ресурсами*" виконана відповідно до вимог кафедри обліку і оподаткування ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника", тому може бути допущена до захисту із позитивною оцінкою, а її автор заслуговує на присудження першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 071 "Облік і оподаткування".

Рецензент:

д.е.н., професор,
завідувач кафедри економічної кібернетики
ДВНЗ "Прикарпатський національний
університет ім. В. Стефаника" Дмитришин Л.І.
"21" травня 2021 р.

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасні умови господарювання лісогосподарських підприємств характеризується високою ресурсомісткістю виробництва. Вирішальною особливістю є стабільне збільшення дефіциту ресурсів за рахунок їх обмеженості та зростання їх вартості. Це у свою чергу матиме вплив на зростання рівня собівартості та скорочення чистого фінансового потоку, а це продукує вагомі ризики у діяльності лісогосподарських підприємств та переобтяжує процеси керування ними. На сьогодні з'являється потреба у створенні такого результативного та вигинистого механізму управління обліком, аудитом та аналізом забезпечення виробництва матеріальними ресурсами, який забезпечить сталий економічний розвиток лісогосподарських підприємств.

Діяльність лісогосподарських підприємств України ускладнюється впливом цілого ряду чинників до них зокрема можемо віднести: конкуренцію на зовнішніх ринках, інфляційні процеси у галузі, збільшення вартості ресурсів; вагома матеріало- та енергоємність через недопостачання ресурсів, істотні ризики, підхмарний рівень загальних витрат. У зв’язку з цим дана тема є актуальною. Зважаючи на це найбільш результативним прийомом зниження нераціональних витрат та прийняття ефективних управлінських рішень є запроваджування системної методики управління матеріальними ресурсами, як однієї із частин процесу тактичних планів лісогосподарського підприємства.

Вагомий внесок у розробку наукових основ обліку, аудиту і економічного аналізу забезпечення виробництва матеріальними ресурсами підприємства висвітлили у працях такі науковці, а зокрема: А.Я. Берсуцький, Ю.А. Біляєва, Ф.Ф. Бутинець, І.В. Власов, М.В. Гладія, В.В. Іванієнко, М.І.Іщенко, О.О. Клименко, Ю.Ю. Лола, Р.М. Лепи, О.М. Савицької, М.В.Назаренка, Р.А. Фатхутдінова, В.М. Хобти, О.Г. Шпикуляка та інших. Наукові напрацювання вчених основною мірою стосуються методичних основ окремих елементів підсистеми забезпечення виробництва матеріальними

ресурсами та потреби їх своєчасного планування. Наукові здобутки мають логістичну концепцію та формують стратегічні аспекти обліку матеріальних ресурсів. Проте у них спостерігається недостатня комплексна методика, яка дозволятиме комплексно зближувати окремі методичні основи щодо аудиту та економічного аналізу та створення такої ефективної системи управління матеріальними ресурсами лісогосподарського підприємства, яка б була дієвою.

У зв’язку із цим появляється потреба у системному поглибленні теоретичних і методичних засад обліку, аудиту та економічного аналізу забезпечення виробництва матеріальними ресурсами, яке сфокусоване на збалансуванні всіх елементів системи з паралельним зростанням ефективності управління лісогосподарським підприємством.

Потреба вирішення даної проблеми лежить у науковій площині, яка і зумовлює актуальність даної теми.

Мета і завдання дослідження. Метою бакалаврської роботи є вивчення теоретичних основ та опрацьовування методичних положень щодо впровадження обліково-аналітичних процесів забезпечення виробництва матеріальними ресурсами у практику лісогосподарського підприємства та забезпечення його результативного господарювання в умовах конкурентного середовища.

Відповідно до поставленої нами мети в бакалаврській роботі вирішено такі завдання:

– дослідити теоретичні засади поняття матеріальні ресурси;

– вивчити нормативно-правове регулювання обліку, аудиту і економічного аналізу забезпечення виробництва матеріальними ресурсами;

– обґрунтувати основи обліку, аудиту і економічного аналізу забезпечення виробництва матеріальними ресурсами;

– вивчити організацію обліку забезпечення виробництва матеріальними ресурсами;

– визначити методику обліку забезпечення виробництва матеріальними ресурсами;

– обґрунтувати організаційно-методичне забезпечення аудиту виробництва матеріальними ресурсами;

– провести економічний аналіз забезпеченості лісового господарства матеріальними ресурсами і ефективності їх використання;

– визначити напрями удосконалення обліку забезпечення виробництва матеріальними ресурсами;

– оцінити напрямки удосконалення аудиту забезпечення виробництва матеріальними ресурсами.

Об'єктом дослідження є процеси обліку, аудиту та аналізу забезпечення виробництва матеріальними ресурсами у ДП "Болехівське лісове господарство".

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів обліку, аудиту та аналізу забезпечення виробництва матеріальними ресурсами лісогосподарських підприємств в умовах конкурентного середовища.

Методи дослідження. Методичною основою бакалаврської роботи є система загальнонаукових і спеціальних методів. Працюючи з теоретичною основою роботи ми застосовували семантичний аналіз (коли ми вивчали понятійного апарату), діалектичний методи (при вивченні процесів у їх логічній послідовності), методи індукції та дедукції (для визначення місця та ролі забезпечення виробництва матеріальними ресурсами), аналізу та синтезу (для деталізації обліково-аналітичних процесів), метод формалізації (при визначенні структурної побудови підсистеми управління матеріальними ресурсами та планування вимог у матеріальних ресурсах.

Інформаційною базою дослідження слугували: нормативно-правові акти України, вітчизняні наукові джерела інформації, періодичні видання, публічні звіти ДП "Болехівське лісове господарство", а також результати власних наших досліджень.

Структура та обсяг бакалаврської роботи. Бакалаврська робота написана на 65 сторінках, оформлена у вигляді вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг роботи становить 72 сторінок. Робота містить 11 таблиць, 6 рисунків. Список використаних джерел налічує 71 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, АУДИТУ І ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА МАТЕРІАЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ

1.1. Сутність поняття матеріальні ресурси

Матеріальні ресурси, специфічні умови праці і виробництва, продукції розкривають особливості лісогосподарського підприємства та його неоднаковість з іншими галузями економіки. Так на лісогосподарське підприємство значно позначається на кругообігу обігових коштів через порівняно високий виробничий цикл. Так лісогосподарська сировина обумовлює відсутність у структурі собівартості продукції витрат на посадку нових насаджень, обробки деревини, що посідає провідне місце та відіграє суттєву роль у забезпеченні процесу виробництва.

Ряд наявних проблем в управлінні матеріальними ресурсами лісогосподарського підприємства полягатиме у таких аспектах:

– нераціональність застосовування матеріальних ресурсів;

– відсутність методичних вказівок, щодо процесів планування їх діяльності;

– брак комплексного та стратегічного підходів, яка спричинила потребу у глибших теоретичних основах щодо забезпечення виробництва матеріальними ресурсами та розробки напрямів оптимізації ефективної функціональної структури матеріальними ресурсами.

Метою діяльності лісогосподарського підприємства є отримання прибутку, збереження лісів та раціонального використання та їх відтворення; а засобом її реалізації виступає забезпечення споживачів продукцією та товарами народного споживання, проведення лісозаготівельних та лісопильно-деревообробних робіт [1, с. 131]. Щоб отримати прибуток лісогосподарське підприємство має розробити певні завдання щодо: створення

та реалізації переробки деревини і лісохімії; ефективного ведення мисливського господарства, вироблення точних вихідних рішень у стосунках із замовниками; контроль за проведенням полювання; контролю та обліку реалізації мисливських тварин та продукції полювання; виробництва та розробки технології; побудови прогнозів їх діяльності та результатів подальшого їх розвитку; урахування особливостей лісогосподарського підприємства [2, с. 101]. Це можна досягти з рахунок збалансованого використання усіх видів ресурсів, які перебувають у власності підприємства та скороченню витрат виробництва.

Перехід лісогосподарських підприємств на умови самофінансування, являє: незалежне забезпечення виробничого та соціального розвитку в і якого лежить здатність заробляння коштів; несуть відповідальність за наслідки своєї роботи та виконання своїх зобов'язань; реалізовують планування економічної відповідальності виробничих підрозділів за забезпечення та зростання стабільності їх роботи [3, с. 105]. На загальний розвиток лісогосподарських підприємств України впливає їх місце в системі матеріального виробництва, стан ринку деревообробної сировини, галузеве регулювання виробничої та облікової політики.

Рух та переміщення будь-яких матеріальних ресурсів спричинює їх утворення та витрачання, оскільки вони займають найбільшу питому вагу, то фінансовий стан лісогосподарських підприємств відображає всі сторони його діяльності, а зокрема доходність та рентабельність.

На сьогодні існує багато визначень поняття "матеріальних ресурсів" дозволило нам виокремити так основні бачення, зокрема: багато науковців поєднує поняття матеріальні ресурси з поняттям запасами (вказуючи на визначення П(С)БО 9) (Ф. Бутинець, Д. Ковальов, О. Лишиленко, І. Назаренко, М. Пушкар, Н. Ткаченко); інші автори визначення матеріальні ресурси застосовується розглядають, як "товарно-матеріальні цінності" (Ф. Бутинець, О. Олійник, М. Шигун, С. Шулепова); третя група авторів до складу

матеріальні ресурси включає як предмети, так і засоби праці (Т. Бутинець, Л.Чижевська, С. Береза).

Для здійснення виробничо-господарської діяльності лісогосподарські підприємства використовуються матеріально-технічні ресурси, які є найбільш важливою і значною частиною активів підприємства. Вони займають особливе місце у складі майна та домінуючі позиції у структурі витрат [4, с. 212].

Матеріальні витрати складають до 60% собівартості лісогосподарських робіт [5, с. 196]. Склад матеріальних ресурсів, які використовуються в лісогосподарському підприємстві, досить різноманітний. У лісогосподарському підприємстві використовується велика кількість пиловників, дров, технологічних дров, хлисти у лісі та незавершене виробництво (ліс).

Виходячи з того, що лісогосподарська продукція має індивідуальний характер, багато є порід дерев, класів, різної довжини та діаметру. А також використовується багато різних матеріалів загального характеру – деревина для промислового та непромислового використання [6, с. 196].

Правильна організація обліку матеріально-технічних ресурсів включає важливе значення для безупинного постачання виробничого процесу необхідними матеріалами, а також сприяє раціональному їх використанню і зниженню витрат.

Вивчаючи питання класифікації матеріально-технічних ресурсів, ми звернули увагу на зміст поняття „матеріально-технічні ресурси”. Оскільки матеріально-технічні ресурси тісно пов’язані з процесом праці й основними виробничими засобами. До складу матеріально-технічних ресурсів лісогосподарського підприємства входять сировина і матеріали, паливо, дрова, тобто такі предмети праці, які становлять матеріальну основу, лісової продукції, допоміжні матеріали, інші предмети праці [7, с. 35].

Основним нормативним документом, який регулює визнання, оцінку і облік матеріально-технічних ресурсів підприємства є Положення (стандарт)

бухгалтерського обліку П(С)БО ДС 123 „Запаси” [8]. Відповідно до п. 4 Положення запаси – це активи, які:

– знаходяться у процесі звичайної діяльності суб’єкта державного сектору для подальшого споживання;

– бувають у формі сировини чи допоміжних матеріалів для використання у виробництві продукції, при виконанні робіт, наданні послуг та слугують для задоволення потреб суб’єкта державного сектору;

– операційний цикл – проміжок часу між придбанням запасів для провадження діяльності і отриманням грошових коштів від продажу виробленої виконаних робіт, наданих послуг або їх споживанням чи безоплатним розподілом для досягнення поставленої мети та задоволення потреб суб’єкта державного сектору [8].

Група авторів під терміном „запаси” розуміють резерв матеріальних ресурсів, які не використовуються в поточній діяльності підприємства і призначені для забезпечення безперервності процесу виробництва, зберігання на випадок необхідності. А тому, поняття запасів є досить специфічним, але з прийняттям П(С)БО ДС 123 термін „запаси” увійшов до частішого застосування [9, с. 79].

В бухгалтерській літературі є багато цікавих визначень, які стосуються запасів, проте, слід зважати, що кожна з них має самостійне значення і власне тлумачення. В академічній літературі простежується поняття “виробничі запаси”, яке замінило поняття “матеріали”. За твердженням І.І. Маркіної, О.В. Федірець, В.С. Корнієнко “матеріали” є обов’язковою умовою реалізації виробничого процесу і включають у себе забезпечення його предметами праці (виробничими запасами) – сировиною, матеріалами, комплектуючими виробами, за підтримки яких ведеться виробництво продукції (робіт, послуг) [10, с.105-106].

Деякі автори вивчаючи поняття матеріальні оборотні активи використовують термін “матеріальні цінності”, чим уподібнюють ці два неоднакові поняття за своїм змістом. На нашу думку, поняття “цінність”

виступає описовою ознакою, добірним або критеріальним показником, що характеризує запаси як економічні елементи, які мають вигоду для їх власника і можуть надати йому економічні вигоди.

Сировина і матеріали, так і всі виробничі запаси, стосуються також до матеріальних цінностей і належать до складу виробничих ресурсів державного підприємства. Також до них належать і засоби праці (машини, обладнання та інші основні засоби), які також є матеріальними цінностями, проте не є матеріальними ресурсами. В новітній літературі вони не трактуються матеріальними ресурсами тому, що:

– це активи, термін експлуатації яких більше року;

– вони присутні у виробничому процесі і включаються до собівартості продукції протягом тривалого часу [11; 12; 13; 14; 15].

На нашу думку можна виокремити, що матеріальні цінності є глибшим поняттям ніж матеріальні ресурси, а матеріальні ресурси є більш глибшим поняттям ніж виробничі запаси. З цього випливає, що виробничі запаси є складовою матеріальних ресурсів лісового господарства.

Отже, в українській обліковій літературі немає єдиного визначення терміну матеріально-технічних ресурсів так і в різних країнах термін матеріально-технічні ресурси відрізняється.

У міру зростання технічного рівня лісогосподарських підприємств та росту у них продуктивності праці зростає питома вага витрачання матеріально-технічних ресурсів у собівартості проведенні заходів з відновлення лісів, заходів з лісорозведення, та організації лісонасіннєвої справи.

Для прикладу у США запаси – це активи, які призначені для продажу протягом одного звичайного ділового циклу або використання на протязі одного виробничого циклу [16, с. 22].

В законодавчих документах Німеччини визначення терміну “запаси” розуміється, як предмети, які призначені для короткотермінового використання і перепродажу [17, с. 46].

У системі Положень про стандартну облікову практику у Великий Британії під терміном “запаси” розуміється аналогічне визначення запасів, яке діє у США. Проте у американській літературі таки активи визначаються терміном “inventory”, а Великій Британії запаси, визначаються терміном “stock”, тоді як в американській літературі “stock” – це як правило, акції.

Відповідно до МСФЗ 2 “Запаси” запасами це – активи, які служать для використання у звичайній господарській діяльності або у процесі виробництва, а також для продажу або як матеріали служать для використання у процесі надання послуг [18].

У сусідній Польщі запаси згруповані по майнових оборотних активах, до яких належать матеріали, які служать для власних цілей, зроблена або перероблена готова продукція (вироби, послуги), напівфабрикати, які можуть бути придатні для продажу або можуть використовуватися у процесі виробництва [19, с. 91].

Поняття “матеріально-технічні ресурси” першочерговою мірою віддзеркалює характерні властивості речових елементів виробництва, основне призначення яких це обробка у процесі виробництва, формування основних виробів, з урахуванням можливість перебування їх у складі резервів у вигляді виробничих запасів на складі або готових виробів.

Перетворення бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні, коли приймалися НПСБО ДС характеризується суттєвими змінами щодо методологічного забезпечення обліку. Це питання привертає значну увагу фахівців. Більшість авторів висловили свої думки щодо адаптації НП(С)БО до міжнародної практики, що призвело до розробки рекомендацій для їх практичного втілення. Були видані методичні рекомендації з переходу на нову систему бухгалтерського обліку державного сектору, але їх реалізація на практиці потребує відпрацювання галузевої належності підприємств із врахуванням особливостей виробництва [20].

Отже, матеріально-технічні ресурси є складовою частиною групи матеріальних ресурсів, які формують економічні ресурси.

1.2. Нормативно-правове регулювання обліку, аудиту і економічного аналізу забезпечення виробництва матеріальними ресурсами

У п. 6 НП(С)БО ДС 123 “Запаси” запаси для цілей бухгалтерського обліку положенні подані у вигляді економічної класифікації без галузевого призначення рис 1.1.

Рис. 1.1. Економічна класифікація запасів для цілей бухгалтерського обліку за НП(С)БО ДС 123 “Запаси”

Джерело: [8].

Така класифікація, яка запропонована у НП(С)БО ДС 123 „Запаси” недостатньо враховує галузеві особливості лісогосподарських підприємств у частині обліку структури лісогосподарських матеріалів на одному субрахунку бухгалтерського обліку 206 “Матеріали передані у переробку”.

В Україні діє інструкція про застосування плану рахунків саме нею визначено, що на цьому рахунку підприємства відображають рух деревини, які підлягають обробці та інших матеріальних цінностей [21, с. 75].

Досліджуючи нормативно-правову базу та праці у джерелах літератури щодо структури матеріальних ресурсів лісогосподарських підприємств можна припустити, що у них відсутні галузеві рекомендації щодо впровадження НП(С)БО ДС, а отож неможливе управління ними. На нашу думку це негативно впливає на:

– правдивість даних про використання матеріальних ресурсів;

– постановка питань стосовно мотивування облікової політики на та про взаємозв’язок логістики з обліком та аудитом щодо збереження і застосовування матеріалів.

В окрему групу у лісогосподарських підприємствах виділяють малоцінні та швидкозношувані предмети, які згідно п. 6 НП(С)БО ДС 123 “Запаси” – предмети, використовуються протягом не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він більше одного року [8]. Звичайний операційний цикл, тобто проміжок часу між придбанням матеріалів для здійснення діяльності та отримання коштів від реалізації виробленої продукції. До МШП, що знаходиться у складі матеріально-технічних ресурсів, відносять спецодяг, спецвзуття та захисні пристрої для захисту від впливу шкідливих виробничих факторів: шкідливих умов праці, особливих температурних умов, забруднення, також господарський інвентар, інструменти, пристрої, конторський інвентар).

НП(С)БО ДС 123 “Запаси” визначено, що матеріальні ресурси – це предмети праці, які включають: сировину і матеріали, купівельні напівфабрикати, комплектуючі вироби, конструкції і деталі, паливо, запасні

частини, будівельні матеріали та ін. [8]. Сировиною вважаються добуті, вироблені власними силами або придбані на стороні оборотні ресурси, які на момент придбання не пройшли жодної стадії промислової обробки та призначені для споживання власним виробництвом як необхідний компонент майбутнього продукту цього виробництва.

Матеріали – придбані на стороні оборотні ресурси, призначені для використання у власному виробництві як необхідний компонент майбутнього продукту або для обслуговування технологічного процесу й управління [22, с. 344].

Зауважимо, що відповідно до п. 1 ст. 3 Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, [23] метою ведення бухгалтерського обліку є надання користувачам правдивої та неупередженої інформації про стан результатів їх діяльності. Отже, облік виступає одним з елементів організації процесу господарювання і також є вагомою функцією управління цим процесом. Важливість його обумовлена тим, що облік є не тільки засобом спостереження, реєстрації і відображення господарських процесів, але й інформаційною системою. Управління господарською діяльністю лісогосподарського підприємства є найважливішою умовою досягнення економічного успіху [24, с. 184]. Управління підприємством вимагає повної та різнобічної інформації про здійснювані господарські процеси, їх зміст та обсяг, стан та використання матеріальних ресурсів. Від вчасності обліку та аудиту залежатиме фінансовий стан лісогосподарського підприємства, а також вчасність отримання достовірної та повної інформації для прийняття управлінських рішень [26, с. 13].

Нормативне регулювання обліку забезпечення виробництва матеріальними ресурсами згруповано у таблиці 1.1.

Законом України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” [23] лісогосподарським підприємствам надано право самостійно визначати облікову політику підприємства, обирати форму бухгалтерського обліку, затверджувати правила документообороту.

Таблиця 1.1

Нормативне регулювання обліку та аудиту забезпечення виробництва матеріальними ресурсами у ДП “Болехівське лісове господарство”

Акти нормативно-правового забезпечення	Конкретна назва нормативно-правового документа
Закони України як нормативно-правові акти вищої юридичної сили	Конституція України, Господарський кодекс України, Податковий кодекс України, Лісовий кодекс України, Земельний кодекс України, Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” Закон України “Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність” Закон України “Про оренду землі”.
Акти вищого органу (Постанови Кабінету Міністрів)	Постанова КМУ “Про затвердження Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр”, Постанова КМУ “Про затвердження Положення про державну лісову охорону”, Постанова КМУ “Про врегулювання питань щодо спеціального використання лісових ресурсів”, Постанова КМУ “Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісу”, Постанова КМУ “Про розміри та Порядок визначення втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва”, Постанова КМУ “Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням законодавства про ПЗФ”, Постанова КМУ “Про затвердження Порядку ведення державного лісового кадастру та обліку лісів”.
Національні положення стандарти бухгалтерського обліку у державному секторі	НП(С)БО ДС 123 “Запаси”, НП(С)БО ДС 135 “Витрати”.
Інші нормативно-правові документи з бухгалтерського обліку та формування фінансової звітності	Проект постанови КМУ “Про затвердження базового нормативу відрахування частки прибутку, що спрямовується на виплату дивідендів за результатами фінансово-господарської діяльності у 2020 році господарських товариств, у статутному капіталі яких є корпоративні права держави".
Нормативно-правові акти (інструкції, положення, вказівки, методичні рекомендації)	Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів суб’єктів державного сектора, Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) на підприємствах, що належать до сфери управління Державного агентства лісових ресурсів України.
Рішення, накази, розпорядження щодо організації бухгалтерського обліку і застосування облікової політики які ухвалюються у бухгалтерії на ДП “Болехівське лісове господарство”	Наказ про облікову політику, графік документообігу, наказ про організацію бухгалтерського обліку, кошторис

* Джерело: сформовано на основі [25; 26; 27; 28; 29; 30; 31; 32; 33; 34; 35].

Проте самостійність підприємств у цьому виборі та впровадження окремих елементів облікової політики, варто сполучати із строгим додержанням єдиних принципів формування запасів матеріальних ресурсів визначення величини їх витрачання, оцінки матеріально-технічних ресурсів на синтетичних рахунках обліку та відображення їх у балансах, визначення та відображення в обліку ПДВ тощо.

Важливою, передумовою організації обліку матеріальних ресурсів виступає правильна їх оцінка у обліку. Облік матеріальних ресурсів здійснюється згідно з НП(С)БО ДС 123 “Запаси” за первісною вартістю, тобто їх собівартістю, що складається, згідно з п.9 НП(С)БО ДС 123, з суми, що сплачується згідно з договором постачальнику (без ПДВ), суми ввізного мита, суми непрямих податків, які не відшкодовуються підприємству, транспортно-заготівельні витрати, інші витрати, що пов’язані із доведенням матеріальних запасів до стану, в якому вони придатні для використання у виробничому призначенні тощо.

Відповідно до Методичних рекомендацій з формування собівартості вартість матеріальних ресурсів включається у виробничу собівартість будівництва за їх первісною вартістю, яка формується відповідно до НП(С)БО ДС 123 “Запаси”. Вартість продукції, виготовленої у допоміжних та другорядних виробництвах лісогосподарських підприємств, включається у виробничу собівартість за собівартістю, яка формується відповідно до НП(С)БО ДС 135 “Витрати”.

Найпоширенішими методами оцінки матеріальних ресурсів має проводитись через оцінку їх впливу на наслідки суспільного виробництва. Вигідні властивості лісів роблять їх оцінюваними економічними ресурсами. Існують також недоступні лісові ресурси, які вкрай віддалені або можу бути вони низької якості, тобто ті які не використовуються, не є економічними, проте вони залишаючись природними ресурсами. На сьогодні більша частина лісів також може бути застосована для отримання більше одного видів

продукції і послуг. У цьому випадку об'єктом оцінки тут будуть властивості лісових ресурсів, які зобов'язані улаштовувати потреби суспільства [36, с. 18].

Первісною вартістю лісопродукції, яка виробляється власними силами у ДП “Болехівське лісове господарство”, визнається її виробнича собівартість. Формування виробничої собівартості виробничих запасів і готової продукції здійснюється відповідно до Методичних рекомендацій з формування собівартості продукції (робіт, послуг) на підприємствах, що належать до сфери управління Державного агентства лісових ресурсів, затвердженими наказом Держагентства лісових ресурсів від 14.05.13 р. № 124 [29].

Відповідно до законодавства економічна оцінка лісових ресурсів повинна включати економічні критерії, тобто зіставлення властивостей природних факторів з вимогами, які стосуватимуться також практичної і господарської діяльності людини. З цього випливатиме, що деревина є ключовим об'єктом економічної оцінки.

Тому виникає необхідність розробки і застосування системи облікових цін на матеріали. Їх використання дозволить скоротити час обробки документів з руху матеріальних ресурсів, бо відпадає необхідність щоденно визначати за кожним видом матеріалів середню фактичну собівартість матеріалів, за якою вони списуються у виробництво.

1.3. Основи обліку, аудиту і економічного аналізу забезпечення виробництва матеріальними ресурсами

Виробнича діяльність лісогосподарських підприємств зумовлена використанням значної кількості матеріально-технічних ресурсів. Тому виникає потреба у чіткому розмежуванні матеріально-технічних ресурсів із подальшою їх деталізацією.

Класифікацію економічних ресурсів наведено на рис. 1.2 [37, с. 311].

Для точної організації обліку матеріально-технічних ресурсів визначне

значення відводиться науково обґрунтованій класифікації. Оскільки класифікація матеріально-технічних ресурсів є потрібною для обліку, планування та формування звітності щодо руху матеріальних ресурсів, електронної обробки даних про рух матеріальних ресурсів, налагодження інформаційної бази, будови складського господарства, розподілу обов'язків між фахівцями [38, с. 25].

Головну вимогу, яку висувають до класифікації матеріальних ресурсів можна відслідкувати у:

– повноті охоплення всіх типів матеріальних ресурсів, які є на підприємстві або у даній виробничій системі;

– еластичність класифікації, що включає нові позиції щодо матеріальних ресурсів, які появлятимуться у зв'язку із розвитком технічного процесу і збільшенням номенклатури продукції;

– правильний вибір ознак класифікації (що включатимуть за родом або за призначенням матеріальних ресурсів);

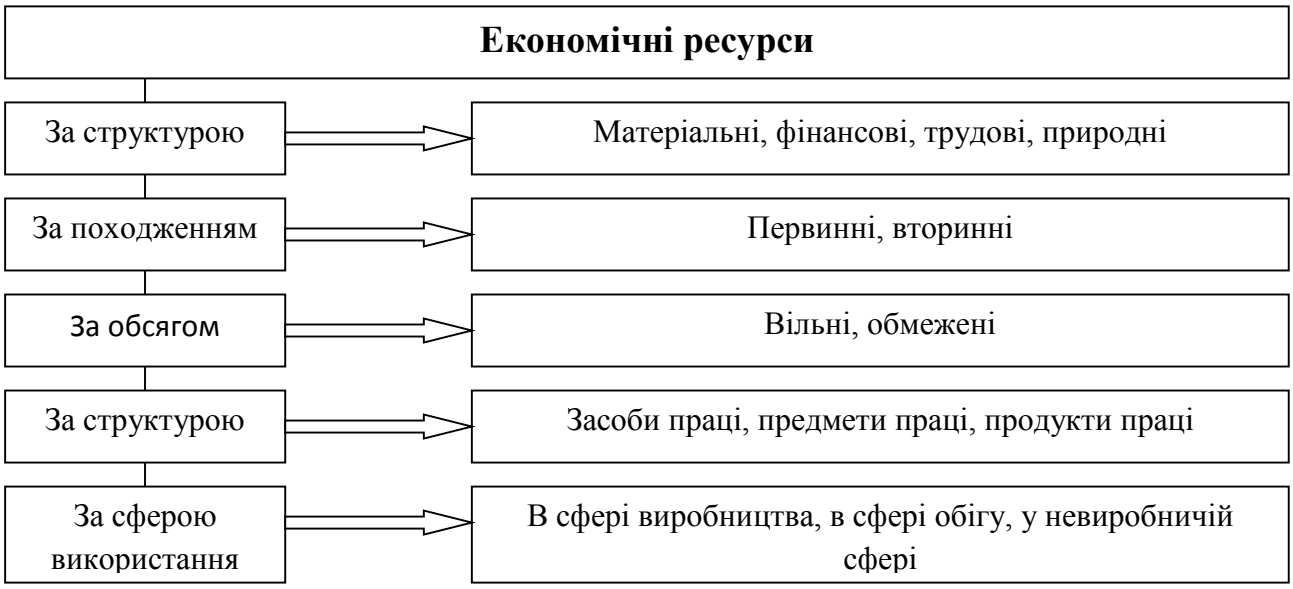

Рис. 1.2. Класифікація економічних ресурсів

* Джерело: [39, с. 15].

– урахуванням властивостей, форм і комплекцій матеріальних ресурсів;

– доцільний вибір системи класифікації матеріальних ресурсів [40, с.18].

Оцінюючи класифікацію забезпечення виробництва матеріальними ресурсами то тут погляди науковців розходяться. Ми можемо спостерігати різні класифікаційні ознаки. Під класифікацією забезпечення виробництва матеріальними ресурсами розуміється групування матеріалів за правдивими однорідними ознаками і об'єктивними ознаками між ними. Можемо спостерігати два основних підходи при класифікації матеріально-технічних ресурсів. Так науковці [41; 42] та інші вчені в основу класифікації матеріально-технічних ресурсів вкладають окремі види на різних стадіях операційного циклу лісового господарства.

Разом з таким підходом до класифікації матеріально-технічних ресурсів більшість вчених [43; 44] дають більш вичерпно класифікацію матеріально-технічних ресурсів, характеризуючи облікову, економічну та технологічну їх класифікацію.

Більш ширше вивчаючи дане питання можна прийти до висновку, що в обліку відрізняють два напрямки групування матеріально-технічних ресурсів, тобто за призначенням і роллю у процесі виробництва та за певними технічними властивостями матеріалів (вид, сорт, марка і т.п.).

Потреба яка стоїть перед обліком полягає в удосконаленні класифікації матеріально-технічних ресурсів лісового господарства обумовлена галузевими особливостями їх обліку, аудиту та економічного аналізу відповідно до проектно-кошторисної документації.

Проте, класифікація матеріалів має відбуватися по двох маршрутах: економічному та технічному. У економічне підніжжя положено вагу матеріалів для процесу виробництва. Вони також породжують речовинну субстанцію прийдешнього виробу та беруть участь у процесі виробництва подаючи виробам відповідні властивості та сприятиме налагодженню виробничого процесу.

В основу облікової класифікації забезпечення виробництва матеріальними ресурсами автори вкладають класифікації матеріальних

ресурсів положено роль окремих видів на різноманітних стадіях операційного циклу лісового господарства. Основа облікової класифікації окреслює відображення конкретного місця будь-якому елементу матеріальних ресурсів у групі оборотних засобів лісогосподарських підприємств.

Потреба у чіткому розмежуванні запасів та їх наступною деталізацією з'явилася у зв'язку з тим, що робота підприємств напряму пов'язана з застосовуванням вирішальної кількості різних матеріальних ресурсів. Така класифікація називається економічною.

Економічна класифікація вкрай добре надходить для цілей бухгалтерського обліку матеріальних ресурсів, адже назви елементів такої класифікації практично твердять назви рахунків бухгалтерського обліку матеріальних ресурсів.

Допоміжні матеріали – це сировина, яка надає продукції характерні якості або використовуються предметами праці або для утримання приміщень та канцелярські матеріали [45, с. 241]. До них відносять матеріали, які не мають матеріальної основи продукції будівництва, канцелярські матеріали (папір, бланки документів і регістрів, ручки), для медичного обслуговування (різноманітні медикаменти, бинти).

Цей склад допоміжних матеріалів, не повністю придатний для застосування, бо деякі з них не використовуються безпосередньо у виробничому процесі. Для цього треба виділити відображені допоміжні матеріали для акумулювання на осібному рахунку та розкривати їх як невиробничі матеріали допоміжного призначення. Та допоміжні матеріали виробничого призначення, до яких входитимуть матеріали, просто задіяні у процесі виробництва.

Для цього появилась потреба у дослідженні єдиної уніфікованої системи класифікації матеріальних ресурсів адекватно до потреб управління матеріальними ресурсами (рис. 1.3).

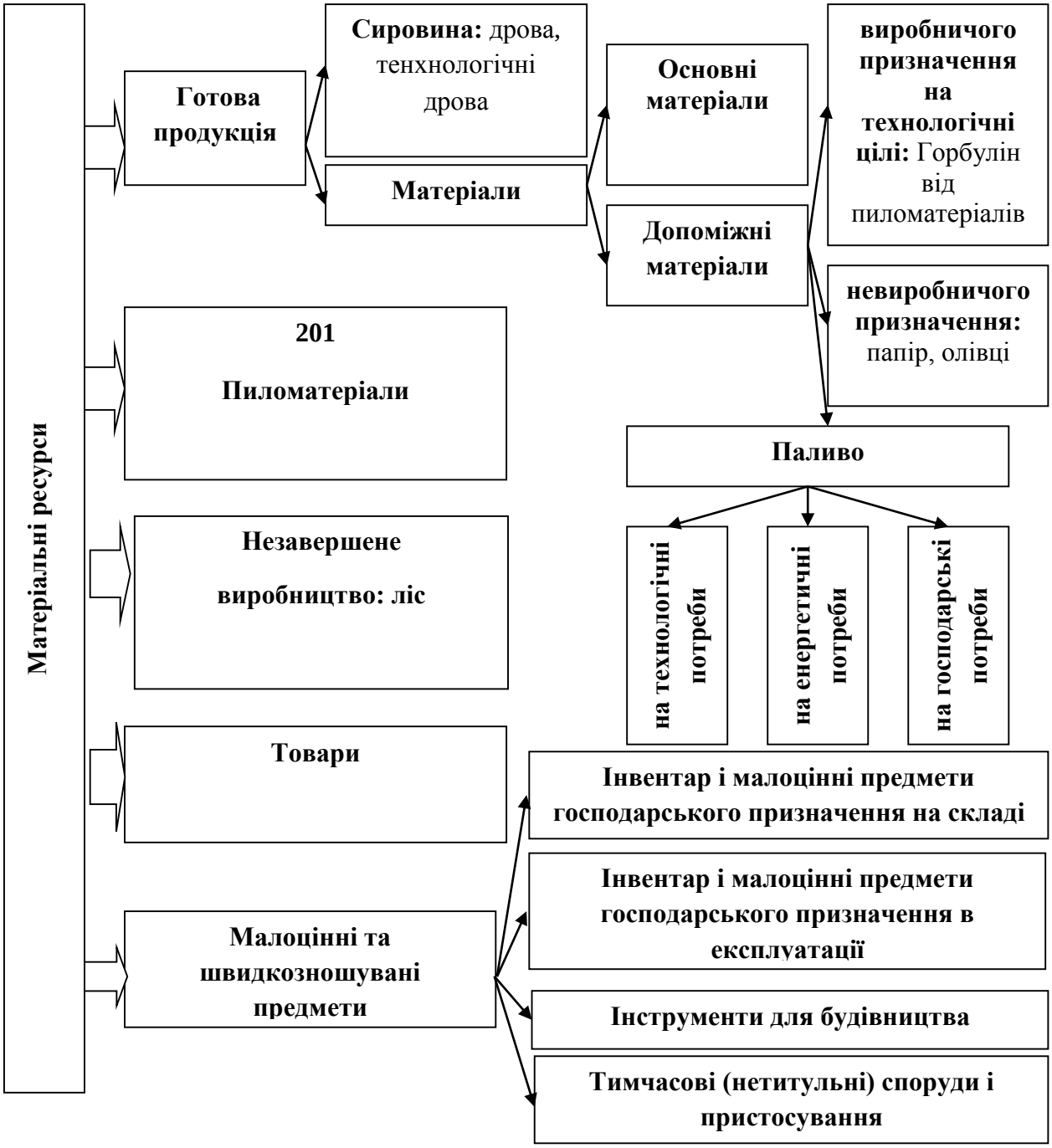

Рис. 1.3. Класифікація матеріально-технічних ресурсів капітального будівництва відповідно до потреб управління

Джерело: [43, с. 101].

На підставі проведеного дослідження пропонуємо на субрахунку 201 “Сировина матеріали” відкрити рахунки третього порядку, а саме:

201.1. Сировина;

201.2. Основні матеріали;

201.3. Допоміжні матеріали;

Державним підприємствам дозволено на власний розсуд відкривати інші субрахунки, зокрема:

201.3/1 “Допоміжні матеріали виробничого призначення”, до складу яких входитимуть матеріали, безпосередньо задіяні у процесі виробництва;

201.3/2 “Допоміжні матеріали невиробничого призначення”, які забезпечують здійснення технологічного процесу.

На рахунку 22 “Малоцінні та швидкозношувані предмети” установити такі рахунки другого порядку:

22.1. Інвентар і малоцінні предмети господарського призначення на складі;

22.2. Інвентар і малоцінні предмети господарського призначення в експлуатації;

22.3. Інструменти для виробництва;

22.4. Тимчасові (нетитульні) споруди і пристосування.

Якщо вивчати їх технологічний процес тоді сировину і матеріали ділять на основні та допоміжні (підсобні). Проте такий поділ можливий тільки для конкретного підприємства. Це пов’язано з тим, що той самий матеріал на одному підприємстві може бути віднесений до складу основних матеріалів, а на іншому – до допоміжних [46]. Основні матеріали створюють фізичну основу продукції, яка виробляється [47].

ДП “Болехівське лісове господарство” особливим видом підсобних матеріалів є паливо (тверде, рідке, газоподібне), яке не входить до складу лісогосподарської продукції, але тим не менше виділяється в особливу групу. У загальних витратах матеріалів паливо забирає значну питому вагу. Його закуповують чи заготовляють та використовують для потреб виробництва:

– технологічних, що зумовлює якісну зміну матеріалів у деяких технологічних операціях при виготовленні продукції;

– енергетичних, що сприяє виробленню теплової енергії;

– господарських – опалення.

У ДП “Болехівське лісове господарство” для технологічних цілей використовують паливо для бензомашин тощо. В процесі виробництва використовують паливо і енергію як “власну”, яку відносять відразу до собівартості продукції, так і залучену від сторонніх організацій, що оплачується згідно з встановленими тарифами.

В обліку у ДП “Болехівське лісове господарство” для узагальнення інформації про рух палива призначено субрахунок 203 “Паливо”. ДП “Болехівське лісове господарство” використовує паливо і енергію не тільки на технологічні потреби, а й для господарських та енергетичних потреб. Тому доцільним є застосування допоміжних субрахунків для накопичення облікової інформації про споживання палива із подальшою їх деталізацією. Так, інформацію про рух палива рекомендується накопичувати на субрахунках:

203.1 “Паливо на технологічні потреби”;

203.2 “Паливо на енергетичні потреби”;

203.3 “Паливо на господарські потреби”.

Інші матеріали – залишки сировини і матеріалів, які втратили повністю або частково виробничі початкові якості сировини і матеріалів (обрубки, обрізки, відходи від утилізації невиправного браку, матеріальні цінності, які отримані від списання основних засобів (металобрухт, запасні частини)) [41, с. 241].

Обладнання до встановлення включає технологічне, енергетичне і виробниче обладнання, яке повинно бути змонтоване і введено в дію тільки після збору його частин і прикріплення до фундаменту або несучої частини конструкції.

РОЗДІЛ 2.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ, АУДИТУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА МАТЕРІАЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ У ДП “БОЛЕХІВСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО”

2.1. Організація обліку забезпечення виробництва матеріальними ресурсами

Організація обліку матеріальних ресурсів на лісогосподарських підприємствах залежать від багатьох факторів, найбільш важливим з яких є: кількість найменувань (назва деревини), порода, клас, довжина, діаметр лісоматеріалів, що використовуються. Також, велике значення має організація складського господарства, порядок приймання матеріалів на складах та відпуск на робочі місця.

Виробничий процес лісівництва використовує значну кількість матеріалів. Вихідним моментом побудови їх обліку виступають питання галузевої класифікації та найбільш прийнятної оцінки витрачання матеріалів у виробництво. Від визначеності у цих поняттях у великій мірі залежить можливість здійснення інформаційної, оцінкової та управлінської функцій обліку.

Досліджуючи ДП “Болехівське лісове господарство” було виявлено, що заготовлення матеріально-технічних ресурсів планується відповідно до загального обсягу виконаних робіт, що призводить підвищення одних матеріально-технічних ресурсів і нерівномірного забезпечення процесів іншими. Відповідно з Інструкцією про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку [48], облік матеріальних ресурсів ведеться на одному рахунку без диференціації, оскільки це не дає можливості приймати оперативні рішення, які б попереджували незаконне вирубування лісів.

Крім класичного вибору методу оцінки матеріальних ресурсів визначним елементом економного використання у ДП “Болехівське лісове господарство” є документальне оформлення їх руху. Первинні документи є основним носієм обліково-економічної інформації. У них віддзеркалюватимуться усі господарські операції, які відбуваються у лісогосподарському підприємстві та його підрозділах. Від якості первинних документів залежить вчасність одержання необхідних даних про хід процесів виробництва [41, с. 67]. Тому ваговитим моментом віддзеркалення у обліку матеріальних ресурсів є первинне спостереження, яке проводиться працівниками або автоматизовано за допомогою обчислювальних пристроїв.

Різноманітність у назвах деревени, порід та великий обсяг даних первинного обліку, не однакові умови їх одержання і реєстрації, значна кількість місць їх виникнення, з яких підходить початкова первинна інформація та інші особливості які спричиняють труднощі з проведення діяльності на першій стадії облікового процесу. Дійсно неможливо провадити контроль за доцільним використанням матеріальних ресурсів без первинних документів. Це нас наштовхує на закономірність підвищення рівня аудиту первинної документації та якнайбільшого пристосування до їх сьогоденної обчислювальної техніки та потреб системи управління.

Дані нашого дослідження вказують, що у лісогосподарських підприємствах носії даних є як паперові так і у комп’ютерній програмі, а збір і обробка економічних даних ведеться ручним способом. Дана організація обліку матеріальних ресурсів не позитивно відбивається на достовірності даних, які користуються у обліку та при управлінні. Зміст лежить у тому, що дані обліку, які треба для аудиту за використанням матеріальних ресурсів, полягає у різноманітних формах типової документації та включає дублювання інформації. Також слід сказати, що застосування комп’ютерних програм облікових робіт дозволяє скоротити паперові джерела інформації, користуватися автоматизованими базами даних ЕОМ.

Будова документообігу у ДП “Болехівське лісове господарство” є центральною основою вдалого виконання функцій обліку щодо ініціативному сприянні фінансово-господарській діяльності лісогосподарського підприємств [49].

Порядок формування, зберігання та відображення у фінансовому обліку, первинних документів, облікових регістрів, звітності на підприємствах усіх форм власності в Україні затверджено вимогами цього нормативного акту [50].

Відпуск матеріальних ресурсів відбувається у рамках попередньо розроблених планів. Звісно, що ліміт матеріальних ресурсів ведеться з використанням норм використання та залишків матеріальних ресурсів на кінець кожного місяця. Проте, наші дослідження показали, що обчислення лімітів проводиться без врахування інформації про залишки матеріальних ресурсів, які були невикористані на початок місяця.

За рахунок того, що лімітно-забірні картки за поточний період поступають у бухгалтерію на початок слідуючого місяця, а обчислення лімітів ведуть у поточному періоді і первинні документи одружуються до початку виробничого процесу. Тому, недостатність можливості при обчисленні лімітів зважає на залишки невикористаних запасів, що у свою чергу послаблює ефективність попереднього контролю.

На ДП “Болехівське лісове господарство” процесу лімітування не надається серйозної уваги тому звичний порядок лімітування матеріальних ресурсів є недосконалим. Це призводить до порушень основних принципів підготовчого контролю за використанням матеріальних цінностей, а ліміти продукують лише оману економного використання у лісогосподарських підприємствах матеріальних ресурсів.

Такий принцип має місце тому що не застосовуються в обліку матеріальних ресурсів лімітно-забірні карти, які містять дані про використання матеріальних ресурсів. На ДП “Болехівське лісове

господарство” не ведеться лімітування витрачання матеріальних ресурсів за визначеними об’єктами та виконавцями робіт.

Застосовування лімітно-забірних карт має слугувати посиленню інспектування за застосуванням матеріальних ресурсів зі складу у межах затверджених лімітів.

Система фінансового обліку із використанням комп’ютерних програм також, об'єднує всі види обліку, а зокрема бухгалтерський, внутрішньогосподарський, статистичний, податковий. Цим же забезпечує інформаційні потреби функціонування ДП “Болехівське лісове господарство”. Аналіз стану обліку та аудиту матеріальних ресурсів на лісогосподарських підприємствах демонструють нам брак системної автоматизації облікових процесів. На досліджуваному підприємстві не використовуються усі шанси сьогоднішніх інформаційних технологій. Недостатність інтеграційних процесів різних видів обліку не дозволяє одержувати достовірну і вчасну інформацію, яка використовується для прийняття ефективних управлінських рішень.

Це є результатом браку централізованої бази облікових даних про результати діяльності лісогосподарських підприємств на основі АРМ фахівців економічних і технологічних служб. Це спонукає до неузгодженість діючих програм вирішення місцевих облікових задач і вимагає поновлене введення одних різними виконувачами.

Об’єднана система обліку, з використанням комп’ютерних технологій та застосування АРМ бухгалтера, дозволить здійснити перехід обліку лісогосподарських підприємств на якісно новий рівень.

Широке використання ПЕОМ, щодо організації в обліку автоматизованих систем, які б охоплювали всі ділянки обліку і контролю матеріальних ресурсів в лісовому господарстві поки що немає.

На комп’ютерах вирішуються місцеві задачі обліку матеріальних ресурсів. Зате облікова мережа АРМ фахівців не об’єднані в єдину мережу, через це є відсутність зв’язку функцій і рівнів управління виробництвом

продукції. У результаті цього обліковий персонал не може у режимі запиту одержувати з єдиної бази фактографічну інформацію про процеси використання матеріальних ресурсів. З метою урегулювання цього питання доцільно запровадити системну автоматизацію управління лісовими підприємствами на основі мережі АРМ і єдиної бази даних об'єднаної облікової інформації, яка сприятиме отриманню зворотнього зв'язку між усіма рівнями діяльності та управління задля створення раціонального використання матеріальних ресурсів.

У процесі роботи у ДП "Болехівське лісове господарство" формуються запаси матеріальних ресурсів. Наявність запасів – це головна умова ефективного функціонування лісогосподарських підприємств. Тобто запаси існують для того, щоб ослабити певну залежність між постачальниками і виробниками лісогосподарської продукції. Наявність запасів у лісогосподарських підприємств дає змогу вбезпечувати виробництво матеріальних ресурсів партіями.

Виробничі запаси з погляду акумулювання коштів лісогосподарських підприємств – це одна із складових їх обігових коштів. Вони можуть складатися з запасів готової продукції і незавершеного виробництва.

Для ДП "Болехівське лісове господарство" витрати на основні матеріали становлять найважливішу статтю витрат, та залежать від обсягів виробництва та реалізації лісової продукції та відносяться до чистих змінних витрат.

У досліджуваному підприємств проводиться робота з планування забезпечення виробничого процесу усіма видами матеріальних ресурсів з ціллю скорочення витрат на робочу силу, зростання рівномірності робіт і скорочення непродуктивних витрат, ріст продуктивності праці, скорочення загальних виробничих витрат та зростання результативності їх функціонування.

Групування запасів матеріальних ресурсів у ДП "Болехівське лісове господарство" опирається на їх річній потребі і узгоджується з бізнес-планом,

оскільки зростання або зменшення обігових коштів залежить від зміни запасів матеріалів та має вплив на фінансовий стан підприємства.

Безперервність незавершеного виробництва забезпечується при великих запасах, а за їх відсутності виробництво може скорочує свої темпи. Щоб уникнути цього, вдаються до заміни матеріалів, що збільшує витрати матеріальних ресурсів, праці і грошей, порушує ритм, знижує продуктивність, призводить до збільшення собівартості. З зростанням запасів все більша кількість матеріальних ресурсів у запасах іммобілізують значні оборотні кошти, зі зростанням витрат на обслуговування запасів, уповільнюється оборотність коштів у цілому.

На організацію обліку також впливають матеріальні потоки:

– сітка складського господарства і підходящої системи зберігання ресурсів;

– формування і постійне коригування норм витрачання матеріальних ресурсів;

– поставка матеріалів;

– забезпечення місць зберігання і витрачання матеріальних ресурсів сучасними приладами, електронно-обчислювальними засобами, засобами реєстрації і передачі інформації.

Тобто проблема управління організацією обліку матеріальними запасами полягає в оптимізації їх розміру, тобто, у встановлені розміру запасів, при якому безперервність виробничого процесу забезпечується мінімальним обсягом запасів і витрат на їх утримання.

2.2. Методика обліку забезпечення виробництва матеріальними ресурсами

Методика обліку за забезпечення виробництва матеріальними ресурсами постійно знаходяться у сфері уваги керівництва підприємствами. За

рахунок того, що проблема раціонального обліку матеріалів пов'язана із зростанням вартості сировини і матеріалів, палива та енергії, а в умовах інтенсифікації економіки й удосконалення управління є незмінним фактором, який важливою мірою впливає на зростання результативності виробництва, попередження зловживання тощо.

Облік забезпечення виробництва матеріальними ресурсами у ДП "Болехівське лісове господарство" має відповідати задачі точного відображення, групування, узагальнення і аудиту даних про рух і наявність матеріалів, а з другого боку – відповідати постійно зростаючим потребам управлінського персоналу в вчасній та зручній для використання інформації.

У процесі обліку матеріалів перед підприємствами лісового господарства лежать задачі щодо охоплення всіх операції, які відбуваються з матеріальними ресурсами. На стадії придбання і заготовлення організовується облік їх надходження. На стадії формування виробничих запасів ведеться облік наявності матеріалів та їх внутрішнє переміщення. На стадії використання ресурсів розглядається облік відпуску матеріалів у виробництво, облік повернення невикористаних матеріалів і відходів, облік витрачання матеріально-технічних ресурсів у процесі будівництва.

Важливою функцією обліку є координація всіх видів діяльності, щодо наявності і руху матеріалів, бо роботу із забезпечення виробництва сировиною і матеріалами виконують різні відділи, а зокрема матеріально-технічного постачання, плановий відділ, бухгалтерія та інші відділи підприємства. Системний облік включає всі процедури руху матеріалів та їх зберігання, включаючи формування замовлень на матеріали і надходження на підприємство.

Забезпечення працівників відділу матеріального забезпечення новими технологіями є важливою умовою, яка має вплив на методологію ведення облікових робіт, оперативність і ефективність поведінки всієї системи матеріального забезпечення незавершеного виробництва. Документооборот в методології обліку матеріальних запасів приведено на рис. 2.1.

Рис. 2.1. Документооборот у забезпеченні матеріальних запасів у ДП "Болехівське лісове господарство"

* Джерело: власна розробка автора.

Ваговитим елементом, методології обліку матеріальних ресурсів є облікова політика, яка не завжди відповідає вимогам управління зберіганням і використанням готової продукції. В обліковій політиці треба передбачити такі моменти:

– методи оцінки матеріальних ресурсів за їх видами;

– наслідки змін в обліковій політиці методів оцінки матеріальних ресурсів;

– систему організації аналітичного обліку матеріальних ресурсів;

– метод обліку реалізації матеріальних цінностей.

Методологія обліку матеріальних ресурсів має відповідати таким основним вимогам:

– забезпечення внутрішнього аудиту, за збереженням матеріальних ресурсів за центрами відповідальності та МВО;

– імовірне і вчасне віддзеркалення в обліку, а також документальне оформлення надходження і витрачання матеріальних ресурсів;

– внутрішній аудит за дотриманням обов’язків, пов’язаних з рухом матеріально-технічних ресурсів [51, с. 95-96].

Склад засобів, прийомів і форм, які використовують у обліку для віддзеркалення наявності та руху матеріальних ресурсів й джерел їх утворення, становить методологію обліку, до якої треба висувати вимоги, зображені на рис. 2.2.

Додержання вимог дозволить правильно організувати облік матеріальних ресурсів, що має ваговите значення для забезпечення процесу незавершеного виробництва необхідними матеріалами та дозволить їх раціонально використовувати та скорочуватиме витрати при виробництві готової продукції.

Форма обліку є система економічно пов’язаних облікових регістрів за певною методологією відображення господарських операцій хронологічними і систематичними записами відповідно до функцій, покладених на бухгалтерський облік в управлінні господарською діяльністю [38, с. 25].

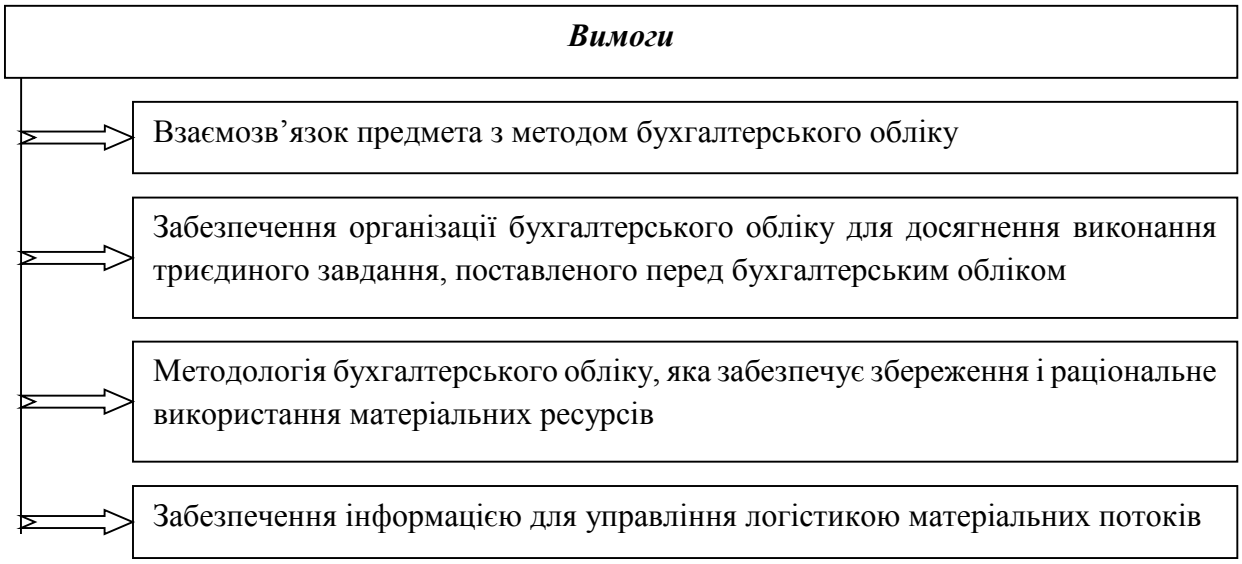

Рис. 2.2. Основні вимоги до обліку матеріальних потоків у ДП "Болехівське лісове господарство"

* Джерело: власна розробка автора

Форма ведення бухгалтерського обліку є ваговитою часткою ведення обліку (табл. 2.1).

Поєднання хронологічного та систематичного обліку, відповідні форми зв'язку між обліковими регістрами, спосіб і техніка облікових записів визначає форму ведення обліку на підприємстві [52, с. 38].

Зміст форм бухгалтерського обліку залежить від вимог, які ставить перед собою облік в керуванні господарською діяльністю лісогосподарськими підприємствами. Тобто це виступатиме через задоволення інформаційних потреб для прийому найкращих рішень з питань незавершеного виробництва, її якості, конкурентоспроможності на внутрішньому та зарубіжному ринках. Це, на нашу думку і є загальними економічними функціями, які втілює облік в управлінні лісогосподарськими підприємствами. Для цього потрібно посилити контрольні функції обліку.

Таблиця 2.1

Етапи (стадії) циклу бухгалтерського обліку матеріальних ресурсів у ДП "Болехівське лісове господарство"

№ п/п	Етап циклу ведення бухгалтерського обліку	Характеристика етапу
1	Первинне спостереження	Аналізуються факти господарської діяльності, які вже відбулися та розподіляються на окремі господарські операції. Господарська операція відображається в бухгалтерському обліку за умови визначення часу її здійснення, змісту, вартісного вимірювання
2	Документальне оформлення операцій	Складаються або приймаються від інших суб'єктів документи, які відображають всі господарські операції та їх результати (рахунки, накладні, довідки). Первинні документи перевіряються за формою, змістом і піддаються машинній обробці
3	Поточне групування операцій господарської діяльності	Дані документів про відповідну господарську операцію відображаються на рахунках бухгалтерського обліку. Складається бухгалтерська проводка з використанням подвійного запису, яка заноситься в облікові регістри відповідно до обраної форми ведення бухгалтерського обліку
4	Узагальнення операцій господарської діяльності	На основі даних бухгалтерського обліку складається фінансова звітність за встановленими формами
5	Аналіз фінансової звітності	Проводиться аналіз господарської діяльності на основі даних фінансової звітності

* Джерело: згруповано на основі: [53, с. 36; 54].

Частину лісопродукції, а зокрема (насіння, саджанці, плоди лісу) застосовують у внутрішній діяльності лісових господарств для виробничих потреб це подано у на рис. 2.3. А отже їм потрібне чітке відображення витрат та відображення руху продукції у залежності від маршрутів використання лісу. А тому лісогосподарську продукцію, яку використовують у внутрішніх цілях державного підприємства. Ми вважаємо за потрібне вести облік у складі поточних біологічних активів на рахунку 21 «Поточні біологічні активи». В

той же час лісогосподарську продукцію, яка належить для продажі її споживачам, а отже у складі готової продукції на рахунку 26 «Готова продукція» на перетині відповідних аналітичних рахунків за видами деревини.

Таблиця 2.2

Господарські операції з розведенням лісових ресурсів та їх оцінки у ДП "Болехівське лісове господарство"

№	Кореспонденція рахунків	Зміст операції	
		Дебет	Кредит
Віднесено на витрати, пов'язані з вирощуванням лісопродукції (її біологічним перетворенням)			
1	Закуплені виробничі запаси (ножі, фрези та інший ріжучий інструмент, який використовують як комплект до верстата; паливо; насіння; діжки, бочки, ящики, які використовують для зберігання лісового насіння; запасні частини, органічні та мінеральні добрива)	155 «Придбання (вирощування) довгострокових біологічних активів»	20 «Виробничі запаси»
2	Продукцію власного виробництва (лісосадівна продукція)	155 «Придбання (вирощування) довгострокових біологічних активів»	21 «Поточні біологічні активи»
3	Роботи і послуги власних допоміжних виробництв (надання послуг і виконання робіт з експлуатації та обслуговування машин і механізмів)	155 «Придбання (вирощування) довгострокових біологічних активів»	23 «Виробництво», аналітичний рахунок «Допоміжне виробництво»
4	Заробітну плату працівників, пов'язаних з вирощуванням лісопродукції	155 «Придбання (вирощування) довгострокових біологічних активів»	661 «Розрахунки за заробітною платою»
5	Витрати на соціальні заходи	155 «Придбання (вирощування) довгострокових біологічних активів»	65 «Розрахунки за страхуванням»
6	Амортизацію необоротних активів (машини та обладнання; транспортні засоби)	155 «Придбання (вирощування) довгострокових біологічних активів»	13 «Знос (амортизація) необоротних активів»
7	Загальновиробничі витрати	155 «Придбання (вирощування) довгострокових біологічних активів»	91 «Загальновиробничі витрати»

* Джерело: згруповано на основі: [41, с. 155].

Операції пов'язані з оцінкою лісових культур подана у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Операції пов'язані з оцінкою лісових культур у ДП "Болехівське лісове господарство"

№	Кореспонденція рахунків	Зміст операції	
		Дебет	Кредит
Операції, пов'язані з оцінкою лісових культур			
1	Оцінка біологічних активів, яка здійснюється за справедливою вартістю (лісовий масив)	161 «Довгострокові біологічні активи рослинництва, які оцінені за справедливою вартістю», 165 «Незрілі довгострокові біологічні активи, які оцінюються за справедливою вартістю»	155 «Придбання (вирощування) довгострокових біологічних активів»
2	Оцінка біологічних активів здійснюється за первісною вартістю (лісовий масив)	162 «Довгострокові біологічні активи рослинництва, які оцінені за первісною вартістю», 166 «Незрілі довгострокові біологічні активи, які оцінюються за справедливою вартістю»	155 «Придбання (вирощування) довгострокових біологічних активів»
3	Збільшення (доходи від первісного визнання та від зміни вартості активів (лісопродукції), які обліковуються за справедливою вартістю)	161 «Довгострокові біологічні активи рослинництва, які оцінені за справедливою вартістю», 165 «Незрілі довгострокові біологічні активи, які оцінюються за справедливою вартістю», 162 «Довгострокові біологічні активи рослинництва, які оцінені за первісною вартістю», 166 «Незрілі довгострокові біологічні активи, які оцінюються за справедливою вартістю»	710 «Дохід від первісного визнання та від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю»
4	Зменшення (витрати від первісного визнання та від зміни вартості активів (лісопродукції), які обліковуються за справедливою вартістю)	84 «Інші операційні витрати», 94 «Інші витрати операційної діяльності»	161 «Довгострокові біологічні активи рослинництва, які оцінені за справедливою вартістю», 165 «Незрілі довгострокові біологічні активи, які оцінюються за справедливою вартістю», 162 «Довгострокові біологічні активи рослинництва, які оцінені за первісною вартістю», 166 «Незрілі довгострокові біологічні активи»

* Джерело: згруповано на основі: [41, с. 156; 24, с. 128].

Кореспонденція з обліку матеріальних запасів подана на табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Облік матеріальних ресурсів у ДП "Болехівське лісове господарство"

№	Кореспонденція рахунків	Зміст операції	
		Дебет	Кредит
	Придбання запасів за грошові кошти		
	Перша подія - попередня оплата постачальнику		
1	Проведено передоплату постачальнику	631	311
2	Нараховано податковий кредит з ПДВ	641	644
3	Отримано запаси від постачальника	Рахунки обліку запасів	631
4	Відображено ПДВ	644	631
	Перша подія - отримання запасів		
5	Отримано запасів від постачальника	Рахунки обліку запасів	631
6	Нараховано податковий кредит з ПДВ	641	631
7	Проведено оплату постачальнику	631	311
	Придбання через підзвітну особу:		
8	Оприбутковано запаси від підзвітної особи	Рахунки обліку запасів	372
9	Нараховано податковий кредит з ПДВ	641	372
10	Видано кошти підзвітній особі	372	301
11	Списано на фінансовий результат собівартість реалізованих запасів	79	90
12	Списано дохід на фінансовий результат	70	79
13	Проведено залік заборгованостей	631	361
14	Безоплатно отримано запаси (на суму їх справедливої вартості з урахуванням ПДВ)	Рахунки обліку запасів	745
15	Нараховано статутний капітал у розмірі, зафіксованому в установчих документах	46	40
16	Відпущено зі складу виробничі запаси для виробництва продукції	23	20
17	Списано запаси для загальновиробничих потреб	91	20
18	Використано запаси для адміністративних потреб	92	20
19	Списано запаси для забезпечення витрат зі збуту продукції	93	20
20	Списано облікову вартість реалізованих виробничих запасів	943	20

* Джерело: згруповано на основі: [41, с. 156; 24, с. 128].

Призначення форм обліку відзначується повнотою інформації, яка надається підприємству для управління їх діяльністю.

За даними обліку приймають рішення з питань обсягу та якості продукції, яка випускається, її собівартості і ціни продажу на ринку, залучення інвестицій, кредитно-розрахункових відносин із контрагентами, ефективності

використання власного і залученого капіталу, нарахування і сплати податків тощо. Тому форма обліку має відповідати вимогам обліку на підприємстві.

Лісопродукція виступає у ДП “Болехівське лісове господарство” у вигляді готової продукції та виробничих запасів. Оскільки готова продукція виступає лісопродукцією, яка завершена виробництвом, а також відповідає вимогам стандартів і технічних умов. Дана продукція має документ, який демонструє її якість, та предназначена для збуту за територією підприємства.

Виробничі запаси тут виступатимуть як лісопродукція, тобто є сировиною, матеріалом, призначеними для виробничого споживання на підприємстві. Тобто вони є ще не використані та не віддані у переробку, а отже очікують початку процесу виробництва.

Також особливістю діяльності лісгоспів є потреба урахування при побудові обліку витрат процесу довготривалості операційного циклу, на що вказує ріст деревини, котрий зазвичай є набагато довший, ніж у інших галузях економіки. Тобто ліс росте повільно, а застосовування деревини як готової продукції здійснюється періодично, тобто не безперервно або не є щороку.

Вплив організації та методики обліку та технології вирощування та реалізації лісопродукції має суттєвий вплив через технологічну своєрідність та відрізняється від інших галузей економіки.

Специфіка лісогосподарської діяльності у ДП “Болехівське лісове господарство” та порядок оцінки лісопродукції потребує методика відображення на рахунках обліку господарських операцій, які напряму пов’язані з вирощуванням лісових ресурсів.

Отже, досліджуване підприємство саме вибирає форму обліку як правильну систему регістрів обліку, порядку і способу реєстрації та узагальнення інформації у них з додержанням єдиних засад, встановлених Законом України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” ураховуючи особливості діяльності та технології обробки облікових даних [23], оскільки форма ведення обліку є об’єктом облікової політики та має бути зазначена у наказі підприємства про облікову політику.

2.3. Організаційно-методичне забезпечення аудиту виробництва матеріальними ресурсами

На ДП “Болехівське лісове господарство” проводять державний аудит матеріальних ресурсів, який відпадає ретроспективному аудиту, коли втрати і перевитрати ресурсів неспромога попередити. Тобто поточний щоденний контроль за використанням матеріальних ресурсів у незавершеному виробництві не проводиться. Тому під час проведення аудиту є невідповідність організації щодо проведення аудиту виробництва матеріальними ресурсами це у свою чергу знижує ефективність діяльності лісогосподарських підприємств.

На ДП “Болехівське лісове господарство” проводиться внутрішньогосподарський аудит за витрачанням матеріальних ресурсів, що дозволяє побачити відхилення від норм для подальшого прийняття коригуючих бухгалтерських рішень. Проте у порівнянні з більшістю промислових підприємств внутрішньогосподарський аудит ігнорується. Часто-густо це виникає через те, що робота внутрішніх аудиторів, які його здійснюють залежить від правильності облікових даних. Внутрішньогосподарський аудит здійснюється на ДП “Болехівське лісове господарство”, коли є відомості про відхилення та є потреба провести відповідні заходи.

Аудит операцій із забезпеченням процесу виробництва матеріальними ресурсами включає:

– реалізація договірних відносин з постачання матеріальних ресурсів;

– дотримання передбачених норм витрачання матеріалів, наявність не використовуваних матеріалів;

– збереження матеріальних ресурсів на всіх стадіях їх руху;

– дотримання норм застосовування матеріалів;

– вчасність проведення інвентаризації та відображення в обліку її результатів;

– достовірність облікових і звітних даних.

Визначальним методом внутрішньогосподарського аудиту на ДП “Болехівське лісове господарство” є порівняння фактичного витрачання матеріальних ресурсів з нормативним. Після цього внутрішній аудитор відображає відхилення та встановлює причини їх виникнення та відповідальних осіб за вчинені порушення. Проте даний метод є ефективним у момент своєчасного виявлення відхилень у ході незавершеного виробництва.

Як показує практика дані про відхилення доходять у процесі незавершеного виробництва тільки наприкінці місяця, тобто потому як були складені лісниками. Надалі лісники по кожному об’єкту незавершеного виробництва складають звіту, це зумовлює неможливість своєчасно прийняти управлінські рішення щодо скорочення витрат матеріальних ресурсів.

Як показує практика на ДП “Болехівське лісове господарство” зіставлення результатів реального витрачання матеріальних ресурсів у порівнянні з нормами у кінці звітного місяця або звітного року, у випадках, коли неможливо мати вплив на рівень втрат матеріальних ресурсів та допомагає у вчасному отриманні даних про відхилення. Проте недоліком цього є те, що не вони узагальнюється і не групується на перетині причин і винуватців порушень.

Ознаки функціонування лісогосподарських підприємств виступають системою послідовних агротехнічних, лісівничих та організаційних прийомів щодо вирощування лісових культур це також буде джерелом аудиту [51, с.406–407].

При проведенні аудиту слід також звернути увагу на технологічні особливості виробництва лісогосподарської продукції та віддаленість на гірське розташування, які у деякій мірі ускладнюють процес контролю використання матеріальних ресурсів. Тому ваговите значення належить

перевірці рівня техніко-хімічного контролю. На ДП “Болехівське лісове господарство” стадії технологічного контролю не пов’язані між собою тому основним недоліком присутньої системи внутрішньогосподарського аудиту є відсутність об’єднання оперативного хіміко-технологічного та економічного аудиту процесу незавершеного виробництва.

Отже, наслідки проведеного нами дослідження вказують на те, що у ДП “Болехівське лісове господарство” не ведеться оперативна комплексна робота по проведенню внутрішньогосподарського аудиту. Оскільки вона повинна забезпечувати вчасне виправлення відхилень при використанні матеріальних ресурсів та виявлення відповідальних за порушення які виникають. На досліджуваному підприємстві не спостерігається поліпшення внутрішньогосподарського аудиту, через це періодично з'являються нестачі, крадіжки матеріальних ресурсів, а основна проблема є контроль за незаконною вирубкою лісів.

Так, на ДП “Болехівське лісове господарство” стан аудиту не покращується, як показують дані табл. 2.4, вони суттєво не змінилися.

Проведений нами аналіз аудиту матеріальних ресурсів за час з 2018 – 2020 рр. вказує на зменшення загальної сума недостач та крадіжок з 9200 грн., у 2018 р. до 8790 грн., проте, як показує практика, таке позитивне відхилення не можна припускати як нормальне, адже втрати являють 6,4 % за аналізований період.

Треба також ураховувати, і той факт, що не спланували та не вжили ніяких мір по запобіганню таких порушень та покращенню економічних показників з цього питання.

Аналізуючи відсоткове значення виявлених нестач, і крадіжок матеріальних ресурсів у 2018 – 2020 рр. можемо побачити, що вони майже не мінялися і коливалися у межах – 46,5% (до залишків на початок звітного періоду). А вже у 2020 році цей показник підріс до 59,9 %.

Неприйнятним є також стан компенсації нестач і крадіжок за досліджуваний період. Оскільки вони по рокам зростає, а їх відшкодування також збільшується непропорційно до їх виникнення.

Таблиця 2.4

Нестачі і крадіжки матеріальних ресурсів на ДП "Болехівське лісове господарство" за період 2018-2020 роки

№ п/п	Показник	Загальна сума нестач і крадіжок матеріально-технічних ресурсів					
		Всього, грн.			У % до початку періоду		
		2018	2019	2020	2018	2019	2020
1	Залишок на початок року	9200	8050	8790	100	100	100
2	Виявлено у звітному році	4300	3720	5265	46,74	46,21	59,90
3	Відшкодовано	5450	2980	4170	59,24	37,02	47,44
4	Залишок на кінець звітного року	8050	8790	9885	87,50	109,19	112,46

* Джерело: сформовано за даними підприємства

Державний аудит виконання господарських процесів, включаючи забезпечення виробництва матеріальними ресурсами є складовою частиною функціонування підприємства. Визначною є також роль у новітніх умовах для забезпечення відповідного ступеня керування процесом здійснювання робіт, оскільки інформація, яка надається аудитором та яка має застосовується для оцінювання результативності та якості виконання лісових робіт [56, с. 3].

Економне використання готової продукції лісівництва, палива, енергії, дров, технологічних дров та незавершеного виробництва (лісу) слугує також джерелом контролю. Економія матеріальних ресурсів є основним джерелом скорочення собівартості готової продукції, а потім і зростання рентабельності підприємства.

Економія матеріальних ресурсів може бути за рахунок ефективного використанням матеріалів, дотримання норм їх витрат та забезпечення їх

збереження. На здійсненню цих операцій має вплив також налагодження складського обліку та їх аудит [57, с. 88].

Здійснені нами дослідження які стосується забезпечення виробництвом матеріальним запасами аудиту продукції лісівництва дало нам змогу виокремити недоліки у організації та методиці їх здійснення.

Завданнями аудиту також може бути перевірка впливу управлінського рішення на усунення припонів щодо руху матеріальних потоків та перевірка їх збереження. Тому, аудит постачання включатиме контроль за використанням забезпеченням матеріальними ресурсами та за діяльністю служб з відділів матеріально-технічного забезпечення, планово-виробничим відділом та бухгалтерією.

Отже, на ДП “Болехівське лісове господарство” потрібно покращити методологію дійового внутрішньогосподарського аудиту та контролю за витрачанням матеріальних ресурсів з використанням автоматизованих програм, яка матиме на меті доречне виявлення від'ємних явищ присутніх у незавершеному виробництві та причин виникнення браку.

РОЗДІЛ 3.
ПРОБЛЕМАТИКА ОБЛІКУ, АУДИТУ І ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА МАТЕРІАЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ

3.1. Економічний аналіз забезпеченості лісового господарства матеріальними ресурсами і ефективності їх використання

Ресурси для нашого підприємства є матеріальною основою операційної діяльності. Оскільки від правильності їх застосовування залежить також і результативність діяльності всіх підрозділів підприємства. Керівництву ДП “Болехівське лісове господарство” необхідно вчасно отримувати достовірні дані про стан матеріальних ресурсів та їх стан, та мати інформацію про джерела їх формування. Оскільки матеріальні витрати є частиною витрат виробництва, від яких також і залежить розмір прибутку, який є джерелом їх життєзабезпечення.

Вивчаючи питання ефективності діяльності державних підприємств ми розуміємо відношення результату та витрат, що його витребували. Витрати це склад витрачених для досягнення кращого результату ресурсів [58, с. 299]. Аналіз витрат на виробництво наведено у табл. 3.1.

Аналіз таблиці 3.1 дозволив нам зробити ряд висновків:

– найбільша частка витрат на виробництво продукції (робіт) по нашому підприємству складає частка у матеріальних витратах;

– у 2020 р. матеріальних витратах дещо скоротилися у порівнянні з 2017р. на 4380 тис грн, проте вони складають 37,71 %;

– найбільше зростання матеріальних витрат було у 2017 р., проте у 2020 р відсоткове значення у елементах операційних витрат було на однаковому рівні і склало – 37,24 %.

– з кожним роком матеріальні витрати мають тенденцію до скорочення;

– протягом досліджуваного періоду спостерігається зменшення витрат на оплату праці на 5995 тис грн. або на 21,91 % відповідно знизились і

відрахування на соціальні заходи на 1903 тис. грн. або у відсотковому значенні на 31,61 %;

– щодо інших операційних витрат то можемо ми спостерігати їх зростання у 2,2 рази з 2017 роком та скорочення у 2020 році у 1,56 рази у порівнянні із 2019 роком.

Таблиця 3.1

Структура витрат ДП "Болехівське лісове господарство" у 2017-2020 р.р.

тис. грн.

Роки	Елементи операційних витрат				
	матеріальні витрати	амортизація	витрати на оплату праці	відрахування на соціальні заходи	інші операційні витрати
2017	23220	1954	27360	6020	3025
2018	22454	1824	26380	5588	2020
2019	21234	2056	24925	5278	6700
2020	18840	1976	21365	4117	4287

* Джерело: складено за даними форми звітності ДП "Болехівське лісове господарство".

Як видно з табл. 1.2 найбільша частка витрат на оплату праці у 2020 р. припадає на 42,23 % для порівнянну 2017 р. цей показник склав 44,43 %. Щодо статті матеріальні витрати то саме матеріальні ресурси виступають основою цього.

Витрати, пов'язані з операційною діяльністю, не відносяться до собівартості реалізованої продукції: адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати.

Оскільки конкурентне середовище для скорочення собівартості незавершеного виробництва вимагає достовірної інформації про фактичне їх використання, їх рух, а також вчасну інформацію про собівартість готової продукції. Такі дані бухгалтерія може отримати через систему обліку і аудиту за забезпеченням процесу виробництва матеріальними ресурсами.

Особливо важливим для цього є вивчення нових підходів до аналізу цієї системи на лісогосподарських підприємствах та її курс на задоволення потреб

зовнішніх та внутрішніх користувачів.

Потребу у матеріально-технічних ресурсах розраховують за формулою [54, с. 296]:

$$Q_i = \sum_{i=1}^{n} V_i H_{вi} + H_Д - R_{нi} + R_{фi} \quad (3.1)$$

де Q_i – нормативна потреба в *і*-му матеріалі на у натуральних вимірниках;

V_i – плановий обсяг незавершеного виробництва у натуральному або вартісному виразі, на виконання якого потрібний цей матеріал;

$H_{вi}$ – норма витрати матеріалів на одиницю продукції;

$H_Д$ – додаткова потреба в матеріалі, не врахована нормами;

$R_{нi}$ – нормативний перехідний запас матеріалу на кінець року;

$R_{фi}$ – фактичний запас матеріалів на кінець року;

п – обсяг робіт за їх видами.

У ДП “Болехівське лісове господарство” спостерігається зростання обсягів виробництва та реалізації ними готової продукції, покращання її якості все це має безпосередній вплив на обсяг витрат, прибуток та рівень їх рентабельності це відображено у таблиці 3.2. Оскільки аналіз цих даних має важливе значення, щодо оцінки ступеня виконання плану та динаміки їх виробництва.

Таблиця 3.2

Аналіз обсягів реалізації продукції ДП “Болехівське лісове господарство”

Роки	Обсяг реалізації продукції, тис. грн.	Темпи росту,%	
		Базисні	Ланцюгові
2015	95411	100	100
2016	97757	102,5	102,5
2017	46839	49,1	47,9
2018	60070	62,9	128,2
2019	61910	64,5	103,1
2020	50405	52,3	81,4

* Джерело: складено за даними форми звітності ДП “Болехівське лісове господарство”.

Дані таблиці 3.2 вказують, що розміри реалізації продукції спостерігались в основному стабільними, за виключенням був 2017 рік коли обсяги реалізації продукції скоротились на половину відносно 2015 р. Порівнюючи ці дані з 2018 роком то обсяг реалізації продукції стабілізувалися і навіть достатньо зросли стосовно попереднього року, проте 2020 р. характеризувався впливом коронавірусу і тому обсяги чистого доходу від реалізації продукції скоротилися 11505 тис. грн.

При визначенні потреби лісогосподарського підприємства у матеріалах застосовуються:

- кошторисні норми витрат матеріалів;
- виробничі норми витрат матеріалів.

Розрахунок впливу фондовіддачі та середньорічної вартості на товарну продукцію на ДП “Болехівське лісове господарство” подано у табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Розрахунок впливу фондовіддачі та середньорічної вартості на товарну продукцію на ДП “Болехівське лісове господарство”

Показники	2019 рік	2020 рік	Відхилення
Обсяг продукції, тис. грн.	61910	50405	-11505
Середньорічна вартість основних засобів (тис. грн.)	13072	11060	-2012
Фондовіддача (грн.)	4,73	4,55	-0,18

* Джерело: складено за даними форми звітності ДП “Болехівське лісове господарство”.

Обчисливши вплив фондовіддачі та середньорічної вартості на товарну продукцію можемо надати ряд висновків:

– щодо зміни фондовіддачі:

4,73 * 11505 = - 54,4 тис. грн.

– щодо зміни середньорічної вартості основних засобів:

4,55 * 2012 = - 9,1 тис. грн.

Отже проведені нами розрахунки вказують, що товарна продукція

скоротилась на 11505 тис. грн. за рахунок впливу таких показників як: фондовіддачі (скорочення якої відбулося на 0,18 грн.), це спонукало до збільшення товарної продукції на 134,9 тис. грн. Інформація щодо середньорічної вартості основних засобів скоротилась на 2021 тис. грн., що призвело до зменшення товарної продукції на 9,1 тис. грн.

На забезпеченість лісового господарства матеріальними ресурсами і ефективності їх використання має також і собівартість лісогосподарської продукції. Тому ми пропонуємо її розцінювати за складом аналітичних показників, які відображено у табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Дані економічного аналізу собівартості лісогосподарської продукції на ДП "Болехівське лісове господарство"

Назва показника	Формула	Пояснення
Витрати на одну гривню продукції	В = СВ/ОП	СВ – собівартість товарної продукції; ОП – обсяг товарної продукції
Відсоток зниження витрат на одну гривню продукції:	% В = ((Вб-Впл)/Вб)*100%	Вб – витрати на одну гривню продукції у аналізованому (базовому) періоді; Впл- витрати на одну гривню продукції у плановому періоді
Вихідна собівартість продукції у плановому році	СВвих = В*ОП	В – витрати на одну гривню товарної продукції; ОП – обсяг товарної продукції
Планова собівартість	СВпл = СВвих +/- Е	СВвих – вихідна собівартість продукції у плановому році; Е – сума економії витрат з всіх техніко-економічних факторів

* Джерело: сформована на основі даних [59].

В зазначеній таблиці можемо спостерігати формування факторних моделей по вибраних показниках, розкриття яких впливатимуть на зміну результуючого показника. Використання у ДП "Болехівське лісове господарство" факторного аналізу включатиме обчислення впливу факторів на величину результативних показників [60]. Використання факторних

моделей галузевої спрямованості у лісгоспах дасть системно підійти до формування аналітичного забезпечення управління їх матеріальними витратами.

Оскільки відображені у таблиці дані дозволяють оцінити:

– витрати на одну гривню продукції. Даний показник є універсальним через змогу застосовувати його у різних галузях економіки та для визначення їх динаміки ми його можемо обчислювати за кілька періодів;

– у процентному значенні скорочення витрат на одну гривню продукції, для порівняння на скільки змінилися витрати на готову продукцію;

– собівартість продукції у поточному році для характеристики загальних обсягів витрат;

– планова собівартість для оцінки рівня собівартості, які довели до існуючого рівня собівартості.

Дані табл. 3.4 дозволять бухгалтеру оцінити показники економічного аналізу забезпеченості лісового господарства матеріальними ресурсами і ефективності їх використання, проте вони окреслюють лише окрему складову собівартості.

Для здійснення системного аналізу собівартості лісової продукції пропонуємо ДП “Болехівське лісове господарство” використовувати факторні моделі, які дадуть змогу оцінити шанси та потребу у застосовуванні різних шляхів зменшення собівартості їх продукції.

Запропоновані у табл. 3.5 факторні моделі дозволять усі складові собівартості продукції лісівництва витрати, а зокрема: матеріальні витрати, амортизація, витрати на оплату праці, витрати соціальні заходи та інші витрати підприємства. Дані табл. 3.5 дадуть можливість керівництву вибрати правильні рішення, направлені на збалансування витрат та скорочення собівартості. Ці факторні моделі дадуть змогу аналітично аргументувати шляхи зниження собівартості, за рахунок:

– зниження витрат на матеріали та сировину;

Таблиця 3.5

Факторні моделі, що дозволяють оцінити доцільність використання різних шляхів зниження собівартості лісогосподарської продукції

Назва показника	Формула	Пояснення	Використання індексного методу	
			Формула	Пояснення
Зниження собівартості продукції за рахунок *зменшення витрат на матеріали та сировину*	↓СВмв (грн) = ($НВ_1$* $Ц_{од}$ - $НВ_2$ * $Ц_{од}$)*Об	$НВ_1$ – норма витрат матеріалів до здійснення заходу; $НВ_2$ – норма витрат матеріалів після здійснення заходу; $Ц_{од}$ – ціна одиниці матеріального ресурсу; Об – обсяги випуску продукції після здійснення заходу	↓СВмв (%) = (1-$І_{мв}$*$І_ц$)*$Ч_{мв}$	$І_{мв}$ – індекс зміни норм витрат матеріалів на один виріб; $І_ц$– індекс зміни цін на одиницю матеріального ресурсу; $Ч_{мв}$ – частка матеріальних витрат у собівартості продукції
Зниження собівартості продукції за рахунок *зростання продуктивності праці*	↓СВпп (грн) = (Т*$ТС_1$ – $ТС_2$) * (1+%ЗПд/100)* (1+Взп/100)*Об	Т – трудомісткість одиниці продукції до здійснення заходу; $ТС_1$ – середньогодинна тарифна ставка робітників до здійснення заходу; $ТС_2$ – середньогодинна тарифна ставка робітників після здійснення заходу; ЗПд – середній відсоток додаткової заробітної плати для певної категорії робітників; Взп – встановлений процент відрахувань на соціальні заходи; Об – обсяги випуску продукції після здійснення заходу	↓СВпп (%) = (1 – $І_{зп}$ /$І_{пп}$)*$Ч_{зп}$	$І_{зп}$ – індекс зростання середньої заробітної плати; $І_{пп}$ – індекс зростання продуктивності праці; $Ч_{зп}$ – частка заробітної плати у собівартості продукції
Зниження собівартості продукції за рахунок *зміни структури та обсягу продукції*	↓СВоп (грн) = ($ΔО_{вп}$ *$В_{уп}$) /100	$ΔО_{вп}$ – приріст обсягу випуску продукції у плановому ропі; $В_{уп}$ – сума умовно-постійних витрат у базовому році.	↓СВоп (%) = (1- $І_{уп}$ / $І_{ов}$) *$Ч_{уп}$	$І_{уп}$ – індекс зростання умовно-постійних витрат; $І_{ов}$ – індекс зростання обсягу виробництва; $Ч_{уп}$ – частка умовно-постійних витрат у собівартості продукції.

* Джерело: сформована на основі даних [58; 61, с. 85].

– росту продуктивності праці або скорочення трудомісткості незавершеного виробництва;

– трансформацій структури та обсягу продукції, цим же скорочуючи умовно-постійні витрати.

Отже, у процесі проведеного економічного аналізу забезпеченості лісового господарства матеріальними ресурсами і ефективності їх використання було виділено такі напрями: економічний аналіз собівартості лісогосподарської продукції; економічний аналіз структури витрат; економічний аналіз обсягів реалізації продукції та економічний аналіз обчислення впливу фондовіддачі та середньорічної вартості на товарну продукцію. У частині економічного аналізу собівартості лісової продукції означено показники, які визначують собівартість та розкрито факторні моделі, які дають змогу оцінити потребу у зниженні собівартості лісової продукції.

3.2. Удосконалення обліку забезпечення виробництва матеріальними ресурсами

Здійснені нами дослідження показали, що облік забезпечення виробництва матеріальними ресурсами ще не у повній мірі відповідає законам управління та зростання результативності виробництва. На багатьох лісогосподарських підприємствах застосовується кількісно-сумовий метод, при якому у бухгалтерській службі разом з аналітичним складським обліком заповнююся картки кількісно-сумового обліку, які формуються на кожний номенклатурний номер матеріалів.

У даних картках обліковці відображають рух матеріалів за допомогою первинних документів, тобто він дублюється з тією лиш різницею, що в бухгалтерії ведеться кількісний і сумовий облік, а на складах і підрозділах – тільки кількісний.

Отже, як пропозиція, основними шляхами покращання організації документообороту з обліку матеріальних ресурсів у лісогосподарських підприємствах є:

– автоматизація процесу збору, реєстрації, передачі інформації та її автоматизований контроль;

– упорядкування первинної документації, а саме застосування технічних носіїв інформації і машиноорієнтованої форми обліку з нових комп’ютерних програм;

– забезпечення електронною системою GPS-знімання контурів ділянок та побудови планів збереження незавершеного виробництва (лісів);

– зменшити обсяг інформації, який віддзеркалюватиметься у облікових регістрах, та виключення із первинних документів умовно-постійної інформації та уникнення дублювань та повторень;

– для вимірювання дерев та інвентаризації лісу виникає потреба у використанні електронної мірної вилки, яка потрібна для проведення інвентаризації лісу. За допомогою неї комп’ютер автоматично береже дані про діаметр стовбура – з точністю до міліметра та має вбудований bluetooth-передавач та USB-порт, через які передається інформація на комп'ютер для подальшої обробки.

– зменшення первинної документації за допомогою об’єднання даних в один документ без шкоди для оперативного аналізу і аудиту, що дасть змогу зменшити трудомісткість збору, реєстрації, аудиту, а також і усунення надлишковості інформації.

В основу ефективного облікового процесу мають ставитись дані, які відображені у системі бухгалтерського обліку та яка підтримує провідну роль в інформаційній системі для ефективного прийняття управлінських рішень. Проте, радикальні зміни, до яких можна включити посилення конкурентної боротьби та зростання потреби у товарному асортименті, спонукають також і до зростання матеріальних запасів та збільшення складських витрати. На сьогодні удосконалення обліку забезпечення виробництва матеріальними

ресурсами має бути зорієнтовані на задоволення попиту з мінімальними витратами, що також потребує оперативної інформації, яку неможливо одержати за допомогою бухгалтерських рахунків, облікових регістрів або форм фінансової звітності. Тому, на лісогосподарських підприємствах нагромадилися об'єктивні передумови звернення до також і до принципів логістики.

Впровадження принципів логістики в обліковий процес дозволить реалізовувати постійний облік і аудит за потоками матеріальних ресурсів. Метами системи управління забезпечення виробництва матеріальними ресурсами в умовах конкурентного середовища є:

– оптимізація розмірів матеріальних запасів;

– зниження витрат на заготівлю, транспортування та зберігання матеріальних ресурсів;

– підвищення ритмічності виробництва за рахунок системного і своєчасного забезпечення всіма видами матеріалів і обладнання;

– застосовування прогресивних матеріальних ресурсів;

– зростання якості матеріальних ресурсів, використовуваних у лісогосподарському виробництві.

Проведені нами дослідження показали, що на ДП "Болехівське лісове господарство" принципи логістики взагалі не використовуються. Для цього ми пропонуємо його впровадити в обліковий процес.

Однією з найрозповсюдженіших проблем у ДП "Болехівське лісове господарство" є не застосування функцій оперативно-календарного планування. Тобто не проводиться розподіл роботи на робочому місці у зв'язку з необхідністю обліку різної індивідуальної продуктивності діючого обладнання та праці лісівників, тому що одну й ту ж роботу лісівники, навіть маючи однаковий кваліфікаційний розряд та за допомогою різних технічних засобів виконують її за різний час.

Головними завданнями, яке має виконувати на ДП "Болехівське лісове господарство" оперативно-календарне планування є:

– оптимізація та внутрішній аудит запасів сировини і матеріалів;

– облік та внутрішній аудит процесів незавершеного виробництва та реалізації готової продукції з точки зору доходності й балансу сировини;

– облік і внутрішній аудит витрат лісогосподарського виробництва.

Також на ДП “Болехівське лісове господарство” вирішальною умовою дієвості обліку є інформаційне забезпечення його діяльності яка пов’язана з забезпечення виробництва матеріальними ресурсами.

Пропонуючи шляхи удосконалення методики обліку матеріальними ресурсами нашого підприємства треба відмітити, що лісівництво є окремою галуззю економіки країни, яка характеризується різними організаційно-технологічними особливостями, які мають вплив на організацію та методику обліку.

Вплив організації обліку та аудиту на основні показники діяльності ДП “Болехівське лісове господарство” вказують про потребу в удосконаленні діючих механізмів формування, збереження та витрачання матеріальних ресурсів.

Найбільш ефективно вести облік матеріальних ресурсів у бухгалтерських програмах за оперативно-бухгалтерським (сальдовим) методом безпосередньо на АРМ у місцях зберігання і використання матеріалів. Накопичення інформації в єдиній базі даних сприяє управлінню матеріальними потоками, забезпечує ритмічне їх надходження і раціональне використання у лісівництві.

Удосконалення обліку використання матеріальних ресурсів на виконання лісогосподарських робіт має забезпечити:

– вчасне надання управлінському персоналу інформації про величину запасів на складах, у лісі порівнюючи з нормами, встановленими технологічною документацією;

– споживання ресурсів на всіх стадіях технологічного процесу.

Проведені нами дослідження доводять, що виконання цих пропозицій може бути запроваджено при нормативному методі обліку витрат

матеріальних ресурсів, який також сприятиме зниженню собівартості лісогосподарської продукції.

Основним завданням нормативного методу обліку витрачання матеріальних ресурсів на виконання будівельно-монтажних робіт є вчасна засторога щодо нераціонального використання матеріальних ресурсів. “Нормативний метод забезпечує зворотній зв’язок між суб’єктом і об’єктом управління, чим досягається інформаційне забезпечення за використанням матеріальних ресурсів на виконання лісогосподарських робіт” [62]. “Нормативний облік дозволяє попередньо, не очікуючи відомостей про фактичне використання матеріальних ресурсів протягом місяця визначати забезпечення ритмічне виконання лісових робіт, відповідно виробничо-календарних графіків, а також оперативно виявляти причини відхилень від них та встановлювати відповідальних осіб за них” [63].

Одним із головних принципів нормативного методу є встановлення обґрунтованих планово-виробничих норм за кожним об’єктом незавершеного виробництва [64]. Норма витрат матеріалів є плановою величиною витрат матеріальних ресурсів, які необхідні для створення готової продукції за обсягом, виходячи із технологічного процесу та напрямків організації виробництва [64].

Норми включають всі основні процеси незавершеного виробництва: витрачання матеріальних ресурсів та інших виробничих витрат, на основі яких формується собівартість лісогосподарських робіт. Лімітування матеріальних витрат дає можливість забезпечувати потреби виробництва у матеріальних ресурсах для виконання лісогосподарських робіт за обсягом і у терміни, передбачені технологічними картами.

Проведені дослідження ведення нормативного обліку витрачання матеріальних ресурсів на ДП “Болехівське лісове господарство” дозволили нам виокремити недоліки у розробці і затверджені технологічних норм, встановленні лімітів витрат матеріалів, застосування інвентарного методу визначення кількості витрачених матеріалів відкритого збереження; взаємного

погодження лімітно-забірних карт, у частині періодичності надходження і витрачання матеріалів і конструкцій на виконання робіт за технологічними картами.

Отже, наявність фактичних відхилень від технічно-обґрунтованих норм у ДП “Болехівське лісове господарство” є неминучою. Тому виникає необхідність сформулювати і врахувати не лише самі відхилення та їх вплив на собівартість робіт, але й причини внаслідок яких ці відхилення виникли. Оскільки дані відхилення є потрібною інформацією для прийняття управлінських рішень. Вони підкреслюють увагу на наявних проблемах у діяльності ДП “Болехівське лісове господарство”.

Врегулювання проблем визначення відхилень та управління ними на 90% залежить від поінформованості працівників про причини їх виникнення. Ці відхилення відбуваються лише у межах допустимих норм. А якщо ДП “Болехівське лісове господарство” визначатиме відхилення тільки наприкінці року або при встановлені дефіциту запасів тоді виникатимуть ситуації коли встановити винуватців буде неможливо. Отже, тільки запобігаючи причинам відхилень, можна повністю їх уникнути або забезпечити їх суттєве зменшення.

3.3. Напрямки удосконалення аудиту забезпечення виробництва матеріальними ресурсами

У теперішніх умовах господарювання ефективна робота ДП “Болехівське лісове господарство” залежатиме від правильної організації аудиту забезпечення виробництва матеріальними ресурсами. Трансформація в управлінні лісогосподарськими підприємствами окреслює зміни у системі аудиту через який простежується фактичний стан справ на підприємстві та виділяються причини відхилень від норм у незавершеного виробництва, проглядають невикористані чи втрачені ресурси.

У врегулюванні важливої проблеми зростання ефективності використання матеріальних ресурсів важливу роль на всіх етапах виконання лісогосподарських робіт відіграють всі види аудиту, а зокрема: попередній, поточний (оперативний) та ретроспективний (завершальний після звітного періоду).

Оскільки, попередній аудит, дозволяє перевірити господарські операцій, та застерегти факти безгосподарності. До позицій попереднього аудиту належать: формулювання оптимального розміру придбаних матеріальних ресурсів, підготовка проєктів, опрацьовування прогресивних норм сировини, матеріалів, складання кошторисної документації.

На жаль попередньому аудиту без взаємозалежності з поточним важко реалізовувати активне призначення, яке він має виконувати у процесі виробництва. Проте тільки поточний контроль є невіддільною позицією щодо оперативного управління виробництвом.

Особливістю оперативного аудиту є те, що він проводиться у час виникнення витрат і забезпечується з використанням методів нормативного обліку. Це дозволятиме не тільки виразити мотиви та винуватців відхилень від норм витрат, та він дозволятиме визначити вплив на собівартість лісогосподарських робіт. Отримуючи інформацію з первинних документів та поєднану з попереднім контролем можна корегувати господарські ситуації, які випереджують втрати матеріальних ресурсів у процесі незавершеного виробництва.

Для здійснення аудиту за минулими періодами ведення обліку забезпечення матеріальними цінностями у лісгоспі доцільно проводити ретроспективний контроль. Метою якого є аудит дотримання виконання планів за кількісними і якісними показниками та правильності відображення їх у звітності.

Наші напрацювання вказують, що ретроспективний аудит використання матеріальних ресурсів проводиться частіше, оскільки його проводять після закінчення звітного періоду. Аудит забезпечення виробництва матеріальними

ресурсами проводиться за рахунок співставлення фактичного використання матеріалів порівнюючи його з нормами. Оскільки ретроспективний характер цього аудиту не дозволяє попередити незаконні та економічно недоцільні дії. Це може бути за рахунок того, що дані про відхилення підходять запізно, чим же не дозволяючи схвалювати коригуючи рішення для скорочення витрат матеріальних ресурсів. По закінченню місяця установлюються тільки перевитрати, проте не шукають причин їх виникнення, не перевіряють якість виконаних робіт.

Одним із шляхів удосконалення аудиту забезпечення матеріальними витратами мають бути перевірка: впливу на інтенсифікацію незавершеного виробництва для виконання договірних зобов'язань з виробництва готової продукції за обсягом, строками і якістю; зменшення її собівартості з урахуванням економного та раціонального витрачання матеріальних ресурсів; відвертання браку і приписок до виконаних лісогосподарських робіт. Запропоновані шляхи мають позитивно позначитися на наслідках діяльності лісогосподарського підприємства.

У процесі аудиту, операцій з виробництва готової продукції лісового господарства встановлюють, як порушення проектно-кошторисної документації може вплинули на технологію виробництва, псування матеріалів і устаткування [66, с. 146]. Його завдання лежить в одержанні фактичних даних, які можна порівняти з еталонами, які характеризують мету управління, виявлення відхилень [67, с. 44].

Також удосконалення організації аудиту на ДП "Болехівське лісове господарство" можемо запропонувати покращити методику оперативного аудиту за забезпеченням виробництва матеріальними ресурсами у технологічному процесі з використанням нормативного методу обліку використання матеріальних ресурсів.

Для ефективного проведення аудиту за наявністю та рухом лісових ресурсів, на нашу думку, треба у формі статистичної звітності № 3-ЛГ додати рядок з плановими показниками їхнього виробництва продукції, реалізації

деревини споживачам у кількісних та вартісних показниках.

Аналізуючи роботу ДП “Болехівське лісове господарство” можна виділити, що у них нормативне господарство не відповідає вимогам оперативного та ефективного обліку і аудиту за використанням матеріальних ресурсів. Також деколи присутні випадки, коли вносяться змін до технологічного процесу, або при застосовуванні нових видів матеріалів. Це може відбуватися через те, що норми вчасно не переглядаються і не коригуються, що у подальшому має вплив на відхилення від норм.

Зазвичай аудит повинен обіймати всі сторони порядки нормативного забезпечення, які включають норми, нормативи, організацію процесів нормування, планування і обліку та аналіз їх ефективності.

До фактографічної інформації, яка застосовується аудитором, належить первинна документація з обліку матеріалів: лімітно-забірні карти, вимоги на відпуск матеріалів на виробництво, відомості інвентаризації матеріалів; виробництва: акти контрольного заміру виконаних робіт, акт приймання виконаних робіт, довідка про кошторисну вартість виконаних робіт, журнали обліку виконаних робіт [68, с. 108]. На нашу думку, використання в обліку лімітно-забірних карт не дозволяє вчасно перевіряти використання матеріалів. Аудит за правильністю оформлення документів на відпуск матеріальних ресурсів доцільно проводити на основі перевірки лімітно-забірних карт, вимог, накладних на внутрішнє переміщення матеріалів, товарно-транспортних накладних [69, с. 174].

Для удосконалення організації аудиту у лісовому господарстві також необхідно перевіряти чи лімітується відпуск матеріалів і за якими нормами обчислюється потреба у матеріалах. Для цього треба необхідно перевірити обґрунтованість і правильність складання нормативної потреби матеріалів та вивчати обсяг фактично виконаних робіт щодо незавершеного виробництва на які розраховані лімітно-забірні карти.

Використовуючи методичні прийоми економічного аналізу і аналітичні та статистичні розрахунки, ми зможемо також мати змогу перевірити

обґрунтованість витрачання матеріалів, посадкового матеріалу, використовуючи дані щомісячного звіту лісників. При можна перевірити шляхом зіставлення фактичних затрат матеріальних ресурсів з нормами на певний виконаний обсяг виконаних робіт [55, с. 309].

Порівнюючи фактичне та нормативне використання матеріалів треба оформити відомість ф. № М-29 „Звіт про фактичне використання матеріалів у будівництві у співставленні з виробничими нормами”. Для цього проводячи аудит виробничої діяльності лісогосподарських підприємств доцільно провести за частковими об’єктами селекційні контрольні перевірки виконаних робіт.

Проведені контрольні перевірки, проводять за тими об’єктами, де спостерігаються відхилення фактичних витрат від кошторисної вартості. контрольні перевірки здійснюються лісниками разом з економістами. Це проводиться для того, щоб регулярно узагальнювати кількість готової продукції, яка зазначена у кошторисах та для правильного виконування закупівель посадкового матеріалу.

Контрольні перевірки можна здійснювати у такому порядку:

– вивчається фактична відповідність віку дере, характеристики лісопосадок;

– при розрахунках обліку витрат, які були пов’язані із вирощуванням лісу та доглядом за лісонасадженнями;

– при розрахунках за обліком витрат на лісозаготівлю, характером і вартістю робіт їх об’єму одержаними за актами приймання із відображенням їх у журналах обліку.

З використанням додаткових документів при проведенні контрольних перевірок можуть бути також застосовані для перевірки: акти і журнали замірів; матеріали гідрогеологічних розвідок; покажчики обліку про списання матеріалів; журнали обліку виконаних робіт [70, с. 45].

На нашу думку, для удосконалення аудиторських процедур треба, під час проведення аудиту, застосовувати ЕОМ, в якій є бази покажчиків. Для

цього їх порівнюють з попередніми нормами витрат матеріальних ресурсів. Присутність автоматизації досить добре полегшує роботу аудиторських служб, оскільки неминучою умовою аудиторського процесу є повне інформаційне забезпечення управлінням лісгоспом з ціллю прийняття рішень [71, с. 123].

Система аудиту забезпечення виробництва матеріальними ресурсами з використанням ЕОМ має включати охоплювати три складники: основу даних руху матеріально-технічних ресурсів і обліку витрат, обробку інформації, база даних предметної області (рис. 3.1).

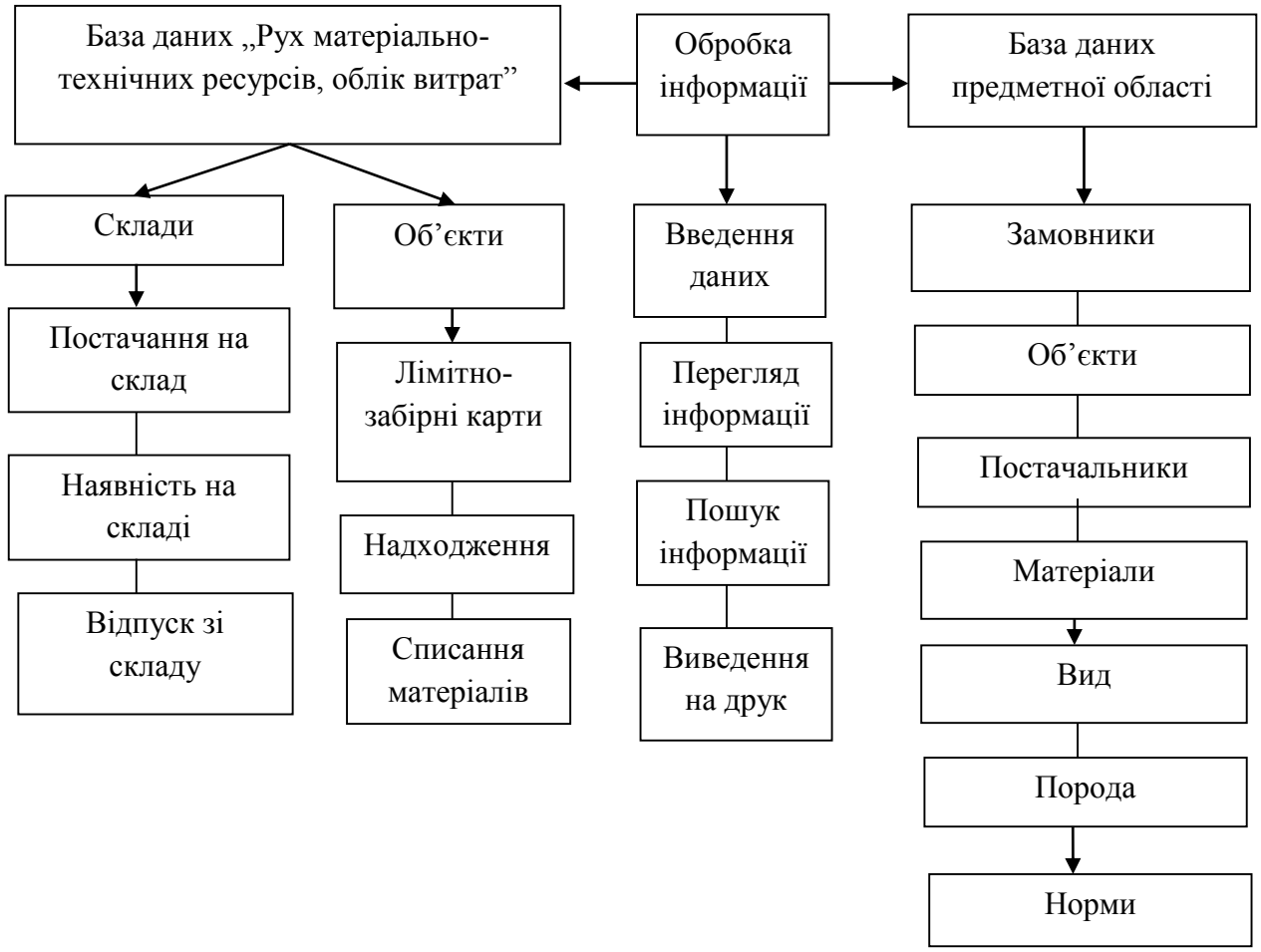

Рис. 3.1. Компоненти системи аудиту забезпечення виробництва матеріальними ресурсами на ДП “Болехівське лісове господарство”

* Джерело: запропоновано автором.

База даних предметної області містить дані про: замовників, об’єкти,

постачальники, матеріали.

Бази даних сформовані у вигляді таблиць, які формуються в інформаційних файлах.

Основа даних руху матеріально-технічних ресурсів містить такі групи: склад і об’єкт.

Основа даних „Склади” дає змогу здійснювати опрацювання інформації з аудитом роботи складського господарства. Це повинно включати роботу з постачальниками, відпуск матеріалів, аудит складу.

Основа „Об’єкти” залучить до аудиту перевірку лімітно-забірних карт, зберігання даних про прихід матеріалів їх списання та собівартість.

Отже, особливу увагу під час проведення аудиту треба присвятити дослідженню витрачанню матеріалів та встановленню фактів наднормативних витрат матеріалів внаслідок безгосподарності.

ВИСНОВКИ

Дослідження методики та організації обліку забезпечення виробництва матеріальними ресурсами на підприємствах лісового господарства показало низку теоретичних, методичних і практичних проблем, які мають на меті швидке вирішення. На це має вплив часті змінами законодавства держави у частині Податкового кодексу України, Національних положень обліку у державному секторі.

Для кращого здійснення аудиту за наявністю та рухом лісових ресурсів нами запропоновано долучити до форми статистичної звітності № 3-ЛГ дані про планові показників виробництва продукції та інформацію щодо відпуску деревини споживачам (при можливості у натуральних та вартісних показниках.

Для розумної побудови аналітичного обліку забезпечення витрат на виробництво продукції доцільно доповнити реєстр обов’язкових об’єктів та номенклатуру статей витрат у лісогосподарських підприємств за центрами відповідальності та центрами витрат для покращення аналітичності облікової інформації для управлінських рішень. Також доцільно деякі норми методичних рекомендацій з обліку біологічних активів пристосовувати до оцінки обліку лісових культур та використовувати їх при формуванні собівартості продукції, виконаних робіт та наданих послуг на лісогосподарських підприємствах.

Доведено, що для вдосконалення процесу забезпечення виробництва матеріальними ресурсами потрібно використовувати методи оцінки та управління запасами. Оскільки запаси зобов'язані коригуватися для обчислення їх мінімального рівня. Продукуючи найменший нормативний рівень виробничих запасів з урахуванням організаційних та техніко-економічних умов забезпечення виробництва матеріальними ресурсами. Найменший нормативний рівень матеріальних цінностей може змінюватися, адже фактори, які позначатися на його формуванні, мають змогу

перемінюватися. У зв'язку з цим буде забезпечено пошук резервів економії матеріальних ресурсів лісового господарства.

Одним з основних економічних чинників ощадливості матеріальних ресурсів є вдосконалення обліку та аудиту використання сировини. Оскільки для максимального результативного управління забезпеченням матеріальними ресурсами, нами запропоновано проведення обліку та аудиту виділених логістичних ресурсів щодо обґрунтування потреби у матеріальних ресурсах.

Основним принципом ефективного зберігання є продуктивне використання об'єму складу тому робота, що виконується складах часто зводиться до таких операцій: одержання матеріалів, їх розміщення, зберігання, відпуск на переробку та їх облік. Доведено, що регулярна організація зберігання має сприяти кількісному та якісному зберіганні матеріальних запасів та їх раціональному розташуванню та їх постійному поповненню з використанням еколого безпечних технологій.

Доведено, що визначною методологічною проблемою яка стосується організації обліку лісу є правильність їх оцінки, яка також впливатиме на калькулювання собівартості продукції та формування її ціни. Також на нашу думку, для достовірної оцінки лісових ресурсів треба запровадити спеціалізовані оціночні комісії яка матимуть такі права, як: збір даних про ціни на ринку лісової продукції; проведенні моніторингу цін на лісопродукцію по породах дерев та їх видам; відображення результатів оцінки та передача їх із лісництв до відділу збуту деревини, а потім до бухгалтерії лісгоспу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Синякевич І. М. Економіка галузей лісового комплексу [Текст]. Львів: Світ, 1996. 184 с.

2. Пономаренко Т. І., Савчук В. К. Управління відтворенням лісових біологічних активів: обліково-аналітичне забезпечення [Текст]: монографія Київ: Аграр Медіа Груп, 2010. 218 с.

3. Коваль Я.В., Антоненко І.Я., Шадура М.В. Кадастрова оцінка ресурсів мисливської фауни регіону. *Наук. Вісник Національного аграрного університету.* 2000. №25. С. 94–107.

4. Манів З.О., Луцький І.М., Манів С.З. Регіональна економіка: навчальний посібник. Львів, Магнолия 2006, 2011. 639 с.

5. Синякевич І.М. Економіка лісокористування: навчальний підручник. Львів, ІЗМН, 2010. 402 с.

6. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств : підручник ; 2-е вид., доп. і перероб. Київ : КНЕУ, 2002. 624 с.

7. Вініченко І.І., Сорока Ю.О. Ефективність використання ресурсного потенціалу лісогосподарських підприємств. *Інвестиції: практика та досвід.* 2018. № 22. С. 34–37.

8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 123 "Запаси". URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1019-10#Text

9. Красноруцький О.О., Руденко С.В. Концептуальні підходи до управління економічним потенціалом аграрних та лісових підприємств. *Український журнал прикладної економіки.* 2016. Т. 1. № 3. С. 77–84.

10. Матвєєв П.М. Сутність механізму економічного відтворення ресурсного потенціалу аграрного сектора. *Український журнал прикладної економіки.* 2019. Т. 4. № 4. С. 353–363.

11. Маркіна І.А., Федірець О.В., Корнієнко В.С. Стратегічні напрями управління розвитком маркетингової діяльності сільськогосподарських

підприємств. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка і менеджмент».* 2019. № 4(82). С. 101–106.

12. Россоха В.В. Методологічні аспекти формування та розвитку потенціалу лісогосподарських підприємств. *Економіка АПК*. 2005. № 8. С. 36–38.

13. Трегобчукта В. та ін. Відтворення та ефективне використання ресурсного потенціалу лісового господарства (теоретичні та практичні аспекти). Київ : Інститут економіки НАН України, 2003. 259 с.

14. Ульянченко О.В. Ресурсний потенціал України: управлінський аспект : монографія. Суми : Довкілля, 2010. 383 с.

15. Федірець О.В., Гордівська А.С., Дековець К.О. Чинники впливу на управління матеріально-технічним забезпеченням виробництва. *Економічний форум.* 2019. № 2. С. 190–197

16. Пінчук, Н. М. Економічна оцінка природних ресурсів. *Фінанси України*. 2005. № 5. С. 20–28.

17. Бородкін О. Внутрішньогосподарський (управлінський) облік : концепція і організація. *Бухгалтерський облік і аудит.* 2001. № 2. С. 45–53.

18. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 32 (МСБО 32) Фінансові інструменти: подання. URL https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_029#Text

19. Даньків Й.А. Бухгалтерський облік в галузях економіки. К.: Знання-Прес, 2003. 206 с.

20. Концепція реформування та розвитку лісового господарства. URL http://woodex.ua/news/wood/2292/

21. Дерій В.А. Витрати і доходи підприємств у системі обліку та контролю: [монографія]. Тернопіль: ТНЕУ, «Економічна думка», 2009. 272 с.

22. Жук В.М. Концепція розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки: [монографія]. К.: ННЦ ІАЕ, 2009. 648 с.

23. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон Україна від 16.07.99 р. № 996-XIV. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14

24. Ластовецький В.О. Галузевий бухгалтерський облік: проблеми теорії і практики. Чернівці: Прут, 2015. 200 с.

25. Про затвердження форм державних статистичних спостережень із лісового господарства й охорони навколишнього природного середовища: наказ Державного комітету статистики України від 21.06.2010 р. № 233 URL: http://search.ligazakon.ua/l_do c2. nsf/link1/FIN56761.html

26. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади: указ Президента України від 09.12.2010 р. № 1085/2010 URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgibin/laws/main.cgi?nreg= 1085%2F2010

27. Інструкція з обліку продукції лісозаготівель, лісопиляння і деревообробки на підприємствах Державного комітету лісового господарства України, затв. Наказом Державного комітету лісового господарства України від 19.12.2003 р. № 205 URL: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/category?cat_id=65319

28. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів, затв. наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2006 р. № 1315 URL: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=66835&cat_id=50097

29. Загальна характеристика лісів України. URL: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=62921&cat_id=32867

30. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості, затв. наказом Міністерства промислової політики України від 09.07.2007 р. № 373. URL: http://pro-u4ot.info/index.php?section=browse&CatID=154&ArtID=421

31. Земельний кодекс України (із змінами і доповненнями) ВВР. 2002. № 3,4. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/cgibin/laws/main.cgi?nreg=2768-14.

32. Наказ «Про затвердження Методики визначення обсягів фінансування на утримання 1 га зелених насаджень». 2007. № 2. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN25507.html.

33. Постанова Кабміну України «Про затвердження Державної цільової програми «Ліси України» на 2010-2015 роки». – 2009. – № 977 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=4&nreg.

34. Концепція реформування та розвитку лісового господарства України. 2006. Розпорядження КМУ № 208-р URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=208-2006-%F0.

35. Наказ «Про затвердження Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України». 2006. № 105 URL : http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg

36. Моссаковський В. Система контролю витрат виробництва за сучасних умов. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2002. № 9. С. 16–20.

37. Нападовська Л.В. Управлінський облік: [монографія]. Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2000. 356 с.

38. Вовчук Т.І. Біологічні активи лісового господарства. *Науковий вісник НЛТУ*. 2006. Вип. 16.2. С. 24–27.

39. Богач Б.М. Організація виробничого обліку й аналізу собівартості продукції підприємств лісового господарства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). Тернопіль, 2008. 20 с.

40. Гордієнко М.І., Гузь М., Дебринюк Ю., Маурер В. Лісові культури. Львів: Камула, 2005. 608 с.

41. Пушкар М.С. Метатеорія обліку або якою повинна стати теорія: [монографія]. Тернопіль: Карт-бланш, 2007. 359 с.

42. Герасимчук Н.В., Бойко С.В. Проблеми дефініцій калькуляції та калькулювання. *Науковий журнал «Вісник Житомирського інженерно-*

технологічного інституту. Економічні науки». Житомир: ЖІТІ. 2002. № 18. С. 58–64.

43. Вудвуд В. В., Козакова І. Ф.Резерви зниження собівартості продукції як один із напрямків підвищення ефективності функціонування підприємства *Інноваційна економіка*. 2013. № 8. С. 100-103.

44. Шоляк О.Ю. Методика проведення економічного аналізу виплат працівникам. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. № 6, Т. 2. С. 157-164.

45. Сенько Є. І. Організація, планування та управління на підприємствах лісового і садово-паркового господарства: [навч. посібник]. К. : Знання, 2012. 487 с.

46. Озеран В.О., Чік М.Ю. Вплив організаційно-технологічних особливостей лісового господарства на методику обліку та контролю витрат і калькулювання собівартості продукції. 2009. URL : http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Menegment/2009.

47. Манілич М.І., Миронюк О.В. Собівартість продукції: теоретичний аспект. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum%20/ZnpEn/2012_8/01SPTA.pdf.

48. Інструкція про застосування плану рахунків. Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999р. № 291. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text

49. Наказ «Про затвердження Тимчасових методичних рекомендацій розрахунку продуктивності праці в цілому в економіці та видами економічної діяльності». 2008. № 916. URL: http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0916665-08.

50. Лісова сертифікація в Україні: стан і перспективи. – газета «Деревообробник», 2008. URL: http://www.derevo.com.ua/.

51. Мошак О.В. Застосування методів економічної діагностики в управлінні підприємствами лісового господарства. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2014. Вип. 10(1). С. 95-99.

52. Фінансовий облік: навчальний посібник : [для студентів економічних спеціальностей закладів вищої освіти] / за ред. І. Ф. Баланюка, Н. І. Пилипів, Т. М. Гнатюка та колективу авторів. Електронне видання. Івано-Франківськ : ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2019. 650 с.

53. Баканов М.І., Шеремет А.Д. Теорія економічного аналізу. Луцьк: Фінанси і статистика, 2007. 416 с.

54. Дідченко О.І., Крецул М.М. Економічна оцінка ефективності використання трудових ресурсів. URL: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_7_185.pdf

55. Міжнародні стандарти професійної практики внутрішнього аудиту (Стандарти). редакція 2013 року URL: https://na.theiia.org/standardsguidance/Public%20Documents/IPPF%202013%20Ukrainian.pdf

56. Замула І. В., Шавурська О. В. Бухгалтерський облік та аудит операцій з лісокористування. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія «Економіка». 2014. Вип. 2. С. 3–12.

57. Козка О. Інвентаризація лісів по-німецьки. *Природа і суспільство.* 2020. URL: https://ekoinform.com.ua/?p=6781

58. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства : навч. посібн. / [Костенко Т. Д. та ін.]. К. : ЦУЛ, 2007. 400 с.

59. Кузнецова С.О. Методичні аспекти проведення аналізу виробничих витрат підприємства в системі управління URL: http://zt.knteu.kiev.ua/files/2014/2(73)/uazt_2014_2_16.pdf

60. Морщенок Т.С., Біла А.О. Економічна сутність собівартості продукції та шляхи її зниження. URL: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_7_058.pdf

61. Пірс Пітер Основи економіки лісового господарства / Пер. з англ. Логацький В.М. К. : «Видавничий дім «ЕКО-інформ», 2006. 224 с.

62. Історія розвитку лісового господарства. URL: http://geopom.at.ua/publ/26-1-0-14.

63. Лісове господарство. Сільське господарство URL: http://uk.wikipedia.org/wiki/Лісове_господарство

64. Положення «Про Державне агентство лісових ресурсів України». 2011. № 458 URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgibin/laws/main.cgi?nreg.

65. Постанова Кабміну України «Про затвердження Державної цільової програми «Ліси України» на 2010-2015 роки». 2009. № 977. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=4&nreg.

66. Макаренко А. С. Діагностика стану облікового відображення лісокористування. *Облік і фінанси*. 2017. № 2. С. 36–42. URL: https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/259905.pdf

67. Савчук В.П. Финансовый менеджмент предприятий: прикладные вопросы с анализом деловых ситуацій. К. : Издательский дом «Максимум», 2001. 600 с.

68. Суліменко Л. А., Киян А. В., Вітер С. А. Особливості аудиту біологічних активів та продукції на підприємствах лісового господарства. Молодий вчений. 2017. № 8. С. 108–115. URL: http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/8/103.pdf

69. Бутинець Т.А. Розвиток науки господарського контролю: проблеми теорії, методології, практики : дис. ... д.е.н. : 08.00.09 “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит”. Житомир, 2012. 408 с.

70. Гоцуляк В.Д. Концептуальні підходи до формування економіко-екологічного аудиту в системі управління підприємств лісового господарства *Вісник ЖДТУ : Серія Економічні науки.* 2010. № 3(53). С. 42–46.

71. Котляревська Н.С. Ліс як об’єкт фінансово-господарського контролю Сталий розвиток економіки. 2010. № 2. С. 120–125.

Додаток А

Дата (рік, місяць, число)		01.01
		2019 12 31
Установа: ДП "Болехівське лісове господарство"	за ЄДРПОУ	22173986
Територія: Україна	за КОАТУУ	2610200000
Організаційно-правова форма господарювання: загальнодержавна власність	за КОПФГ	140
Вид економічної діяльності:	за КВЕД	02.020
Середня кількість працівників: 212		
Адреса, телефон:		

Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "V" у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку	
за міжнародними стандартами фінансової звітності	

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2019 року

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	0	0
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002		
Незавершені капітальні інвестиції	1005	28	74
Основні засоби	1010	12 708	13 072
первісна вартість	1011	27 509	29 929
знос	1012	14 801	16 857
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016		
знос інвестиційної нерухомості	1017		
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021		
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022		
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	**1095**	12 736	13 146
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	1 072	1 503
у тому числі: Виробничі запаси	1101	160	380
Незавершене виробництво	1102	85	98
Готова продукція	1103	828	825
Товари	1104		
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1 414	1 490
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130		
з бюджетом	1135		
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Дебіторська заборгованість за розрахунками з внутрішніх розрахунків	1145		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	37	72
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	2	1
у тому числі: Готівка	1166		
Рахунки в банках	1167	2	1
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190		
Усього за розділом II	**1195**	2 526	2 866
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**		
Б А Л А Н С	**1300**	15 262	16 012

Продовження Додатку А

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	928	928
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410	2 483	2 617
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420		
Неоплачений капітал	1425	()	()
Вилучений капітал	1430	()	()
Усього за розділом I	**1495**	**3 411**	**3 545**
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	**1595**	**0**	**0**
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	1 650	2 755
розрахунками з бюджетом	1620	2 840	3 479
у тому числі з податку на прибуток	1621	6	1
розрахунками зі страхування	1625	287	222
розрахунками з оплати праці	1630	1 962	1 461
одержаними авансами	1635		
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645		
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665	5 045	4 445
Інші поточні зобов'язання	1690	67	105
Усього за розділом III	**1695**	**11 851**	**12 467**
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	**1700**		
БАЛАНС	**1900**	**15 262**	**16 012**

Директор _____ (підпис) Лазорко І.І. (прізвище, ініціали)

Бухгалтер _____ (підпис) Миленька Л. Т. (прізвище, ініціали)

Додаток Б

		КОДИ		
	Дата (рік, місяць, число)	2020	01	01
Установа: ДП "Болехівське лісове господарство"	за ЄДРПОУ	22177986		
(найменування)				

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2019 р.

Форма №2 Код за ДКУД 1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	61910	60070
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(51177)	(46026)
Валовий:			
прибуток	2090	10733	14044
збиток	2095	(0)	(0)
Інші операційні доходи	2120	59	64
Дохід від первісного визнання біологічних активів та сільськогосподарської продукції	2122		
Адміністративні витрати	2130	(8299)	(8820)
Витрати на збут	2150	(717)	(3420)
Інші операційні витрати	2180	(59)	(64)
Витрати від первісного визнання біологічних активів та сільськогосподарської продукції	2182		
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	1717	1804
збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240		
Фінансові витрати	2250	(77)	(170)
Витрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(0)	(0)
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	1640	1634
збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	295	294
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	1345	1340
збиток	2355	(0)	(0)

Продовження Додатку Б

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Найменування показника	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Доцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Доцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	**2450**	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	**2460**	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	**2465**	1345	1340

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Найменування показника	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	21234	22454
Витрати на оплату праці	2505	24925	26380
Відрахування на соціальні заходи	2510	5278	5588
Амортизація	2515	2056	1824
Інші операційні витрати	2520	6700	2020
Разом	**2550**	60193	58266

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Директор _____ (підпис) Лазорко І.І. (ініціали і прізвище)

Додаток В

Установа: ДП "Болехівське лісове господарство"
(найменування)

Дата (рік, місяць, число)	КОДИ		
	2020	01	01
за ЄДРПОУ	22177986		

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)
за 2019р.

Форма № 5

Код за ДКУД 1801004

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	73512	71855
Повернення податків і зборів	3005		
у тому числі податку на додану вартість	3006		
Цільового фінансування	3010	481	425
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011		
Надходження авансів від покупців і замовників	3015		
Надходження від повернення авансів	3020		
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3025		
Надходження від операційної оренди	3035		
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3040		
Інші надходження	3045		
Витрачання на оплату:	3095	59	64
Товарів (робіт, послуг)	3100	(21200)	(19711)
Праці	3105	(21711)	(24916)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(5343)	(5486)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(22659)	(20228)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(300)	(353)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(9143)	(8839)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(13216)	(11036)
Витрачання на оплату авансів	3135	0	0
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	0	0
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	0	0
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	0	0
Інші витрачання	3190	(77)	(178)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	**3195**	3062	2725
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200		
необоротних активів	3205		
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215		
дивідендів	3220		
Надходження від деривативів	3225		
Інші надходження	3250		
Витрачання на придбання:			
фінансових інвестицій	3255	0	0
необоротних активів	3260	(1346)	(921)
Виплати за деривативами	3270	0	0
Витрачання на надання позик	3275	0	0
Інші платежі	3290	0	0
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	**3295**	-1346	-921

Продовження Додатку В

1	2	3	4
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			
Власного капіталу	3300		
Отримання позик	3305		
Інші надходження	3340		
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	()	()
Погашення позик	3350		
Сплату дивідендів	3355	()	()
Витрачання на сплату відсотків	3360	()	()
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	()	()
Інші платежі	3390	(1717)	(1804)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	**3395**	-1717	-1804
Чистий рух грошових коштів за звітний період	**3400**	-1	
Залишок коштів на початок року	3405	2	2
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410		
Залишок коштів на кінець року	3415	1	2

Директор _____ (підпис) Літорко І.І. (ініціали і прізвище)

Бухгалтер _____ (підпис) Миленька Л. Т. (ініціали і прізвище)

Додаток Д

		Коди	
Дата (рік, місяць, число)	2020	01	01
за ЄДРПОУ	22177986		

Установа: ДП "Бисехівське лісове господарство"
(найменування)

Звіт про власний капітал
за 2019 р.

Форма № 4 Код за ДКУД 1801005

Стаття	Код рядка	Зареєстрований (пайовий) капітал	Капітал у дооцінках	Додатковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Неоплачений капітал	Вилучений капітал	Всього
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Залишок на початок року	**4000**	928		2483					3411
Коригування: Зміна облікової політики	4005								0
Виправлення помилок	4010								0
Інші зміни	4090								0
Скоригований залишок на початок року	**4095**	928	0	2483	0	0	0	0	3411
Чистий прибуток (збиток) за звітний період	**4100**					1345			1345
Інший сукупний дохід за звітний період	**4110**								0
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	4111								0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	4112								0
Накопичені курсові різниці	4113								0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих і спільних підприємств	4114								0
Інший сукупний дохід	4116								0
Розподіл прибутку: Виплати власникам (дивіденди)	4200								0
Спрямування прибутку до зареєстрованого капіталу	4205								0
Відрахування до резервного капіталу	4210								0
Сума чистого прибутку, належна до бюджету відповідно до законодавства	4215					-1211			-1211
Сума чистого прибутку на створення спеціальних (цільових) фондів	4220			134		-134			0
Сума чистого прибутку на матеріальне заохочення	4225								0
Внески учасників: до капіталу	4240								0
Погашення заборгованості з капіталу	4245								0

Продовження Додатку Д

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Вилучення капіталу: Викуп акцій (часток)	4260								0
Перепродаж викуплених акцій (часток)	4265								0
Анулювання викуплених акцій (часток)	4270								0
Вилучення частки в капіталі	4275								0
Інші зміни в капіталі	4290								0
Разом змін у капіталі	**4295**	0	0	134	0	0	0	0	134
Залишок на кінець року	**4300**	928	0	2617	0	0	0	0	3545

Директор _____ Лазорко І.І.

(підпис) (ініціали і прізвище)

Бухгалтер _____ Миленька Л. Т.

(підпис) (ініціали і прізвище)

Додаток Е

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Міністерства фінансів України від 29.11.2000 р. №302
(з змінами, наказ Міністерства фінансів України від 28.10.2003 р.№612)

			Коди		
		Дата (рік, місяць, число)	2020	01	01
Установа: ДП "Болехівське лісове господарство"		за ЄДРПОУ	22177956		
Територія: Україна		за КОАТУУ	2610200000		
Орган державного управління	Держлісагентство України	за СПОДУ	07064		
Організаційно-правова форма господарювання	загальнодержавна власність	за КОПФГ	140		
Вид економічної діяльності		за КВЕД	02020		
Середня кількість працівників		Контрольна сума			

Одиниця виміру: тис. грн.

ПРИМІТКИ ДО РІЧНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
за 2019 рік

Форма № 5 Код за ДКУД 1801008

I. Нематеріальні активи

Групи нематеріальних активів	Код рядка	Залишок на початок року		Надійшло за рік	Переоцінка дисконт. рахунків		Вибуло за рік		Нараховано амортизації за рік	Втрати від зменшення корисності за рік	Інші зміни за рік		Залишок на кінець року	
		первісна (переоцінена) вартість	накопичена амортизація		первісної (переоціненої) вартості	накопиченої амортизації	первісна (переоцінена) вартість	накопичена амортизація			первісної (переоціненої) вартості	накопиченої амортизації	первісна (переоцінена) вартість	накопичена амортизація
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Права користування природними ресурсами	010												0	
Права користування майном	020												0	
Гудвіл	030												0	
Права на комерційні позначення	040												0	
Права на об'єкти промислової власності	050												0	
Авторське право та суміжні з ним права	060												0	
	070												0	
Інші нематеріальні активи	080												0	
Разом	090	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Гудвіл	100												0	

рядок 090 графа 14 — вартість нематеріальних активів, щодо яких існує обмеження права власності — (091) _____

вартість інформації у складі нематеріальних активів — (092) _____

вартість створених нематеріальних нематеріальних активів — (093) _____

рядок 090 графа 5 — вартість нематеріальних активів, отриманих за рахунок цільових коштів — (094) _____

рядок 090 графа 13 — накопичена амортизація нематеріальних активів, щодо яких існує обмеження права власності — (095) _____

Продовження Додатку Е

II. Основні засоби

Групи основних засобів	Код рядка	Залишок на початок року		Надійшло за рік	Переоцінка (дооцінка, уцінка)		Вибуло за рік		Нарахована амортизація за рік	Нараховано амортизації за зменшення корисності	Інші зміни за рік		Залишок на кінець року		У тому числі			
		первісна (переоцінена) вартість	знос		первісної (переоцінки) вартості	зносу	первісної (переоцінки) вартості	зносу			первісної (переоцінки) вартості	зносу	первісної (переоцінки) вартості	зносу	первісної (переоцінки) вартості	зносу	первісної (переоцінки) вартості	зносу
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Земельні ділянки	100												0					
Капітальні видатки на земельні ділянки	107																	
Капітальні витрати на поліпшення земель	110												0					
Будинки, споруди та передавальні пристрої	120	19961	8666	2868					1481				22829	10486				
Машини та обладнання	130	2585	2282	35					219				2568	2302				
Транспортні засоби	140	3163	1669	0					319				3163	1988				
Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	150	3	3										3	3				
Тварини	160												0					
Багаторічні насадження	170	6	5						3				6	5				
Інші основні засоби	180	150	87										150	87				
Бібліотечні фонди	190												0					
Малоцінні необоротні матеріальні активи	200	228	121	11					31				237	147				
Тимчасові (нетитульні) споруди	210			316									316	0				
Природні ресурси	220												0					
Інвестиційна нерухомість	230												0					
Біологічні активи	240												0					
Інші необоротні матеріальні активи	250												0					
Разом	260	27095	14463	3129	0	0	0	0	2056	0	0	0	29695	14017	0	0	0	0

З рядка 260 графа 14

вартість основних засобів, щодо яких інший переоблікові - вартість нематеріальних обмежена строком корисності 261

вартість оформлених у заставу основних засобів 262

залишкова вартість основних засобів, що тимчасово не використовуються (консервація, реконструкція тощо) 263

первісна (переоцінена) вартість повністю амортизованих основних засобів 264

З рядка 260 графа 8

основні засоби, придбані у лізинг 264.1

вартість основних засобів, придбаних для продажу 265

З рядка 260 графа 9

залишкова вартість основних засобів, отриманих учасниками акціонерних товариств 265.1

вартість основних засобів, придбаних за рахунок цільового фінансування 266

Вартість основних засобів, що взяті в оперативну оренду 267

З рядка 260 графа 15

інші основні засоби, щодо яких інший вид обмежений в правах власності 268

З рядка 106 графа14

вартість нематеріальної нерухомості, обліковані за переоціненою вартістю 269

Продовження Додатку Е

III. Капітальні інвестиції

Найменування показника	Код рядка	За рік	На кінець року
1	2	3	4
[illegible]	210	3080	
[illegible] основних засобів	200	1112	
[illegible]	300		
[illegible]	310		
[illegible]	320		
	330	20	34
	340	3081	34

[illegible] (рядок 3) капітальні інвестиції з амортизації нерухомості 341

Обсяг витрат на основні довгострокові інвестиції 342

IV. Фінансові інвестиції

Найменування показника	Код рядка	За рік	На кінець року	
			довгострокових	поточних
1	2	3	4	5
[illegible] за методом				
[illegible]				
[illegible]	350			
[illegible]	360			
[illegible]	370			
[illegible]				
[illegible]	380			
	390			
[illegible]	400			
	410			
[illegible] (рядки А + рядок Б)	420	0	0	0

[illegible] рядка 4 Балансу Інші інвестиційні [illegible]

[illegible] 411

[illegible] 412

[illegible] 413

[illegible] рядка 4 Балансу Основні фінансові [illegible]

[illegible] 424

[illegible] 425

[illegible] 426

V. Доходи і витрати

Найменування показника	Код рядка	Доходи	Витрати
1	2	3	4
А. Інші операційні доходи і витрати			
[illegible]	440	30	
[illegible]	450	18	
[illegible]	460		
Штрафи, пені, неустойки	470		
[illegible]	480		
Інші операційні доходи і витрати	490	73	59
[illegible]	500	5	
[illegible]	510	5	
Б. Доходи і витрати від участі в капіталі та інвестиціях:			
[illegible]	520		
[illegible]	530		
[illegible]	540		
В. Інші фінансові доходи і витрати			
Дивіденди	550		X
Проценти	560	X	
[illegible]	570		
Інші фінансові доходи і витрати	580		77
Г. Інші доходи і витрати			
[illegible]	590		
[illegible]	600		
[illegible]	610		
[illegible]	620		
[illegible]	630		X
[illegible]	640	X	
[illegible]	650		
Інші доходи і витрати	660		

Товарообмінні (бартерні) операції з продажу (імпорту) товарів, робіт, послуг [illegible] 651

Частка доходу від реалізації (експорту) товарів, робіт, послуг за товарообмінними [illegible] 652

Інформація [illegible] %

Сумма 500-560 графа 4 фінансові [illegible] 655

VI. Грошові кошти

Найменування показника	Код рядка	На кінець року
1	2	3
Каса	660	
Поточний рахунок банку	670	1
Інші рахунки в банку (спецрахунки, чекові книжки)	680	
Грошові кошти в дорозі	690	
Еквіваленти грошових коштів	700	
Разом	710	1

[illegible] рядка 10 гр.4 Балансу Грошові кошти [illegible] 651

Продовження Додатку Е

VII. Забезпечення і резерви

Види забезпечень і резервів	Код рядка	Залишок на початок року	Збільшення за звітний рік: нараховано (створено)	Збільшення за звітний рік: додаткові нарахування	Використано (виплачено) протягом звітного року	Погашено у зв'язку з відсутністю потреби	Суми, на які зменшено оцінку раніше створених резервів, що вимагають прийняття рішення	Залишок на кінець року
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Забезпечення на виплату відпусток працівникам	710							0
Забезпечення наступних витрат на виконання послуг гарантійного обслуговування	720							0
Забезпечення наступних витрат на виконання гарантійних обов'язків	730							0
Забезпечення наступних витрат на реструктуризацію	740							0
Забезпечення наступних витрат на виконання обов'язків згідно з обтяжливими контрактами	750							0
	760							0
	770							0
Резерви сумнівних боргів	775							0
Разом	780	0	0	0	0	0	0	0

VIII. Запаси

Найменування показника	Код рядка	Залишок на початок року	Переоцінка: балансова вартість до переоцінки (реальної)*	Переоцінка: уцінка
1	2	3	4	5
Сировина і матеріали	800			
Купівельні напівфабрикати та комплектуючі виробів	810			
Тварини	820	55		
Тара і тарні матеріали	830			
Будівельні матеріали	840	5		
Паливо та мастила	850			
Запасні частини, малоцінне та швидкозношувані предмети	860	180		
Продукція (товари) сільського господарства	870			
Молоко сирого коров'ячого та іншого тваринного походження	880	147		
Незавершене виробництво	890	98		
Готова продукція	900	875		
Товари	910			
Разом	920	1360	0	0

У рядку 910 графа 3 балансова вартість складає:

відображених за чистою вартістю реальної	921	
переданих у переробку	922	
оформлених у заставу	923	
переданих на комісію	924	
Активи на відповідальному зберіганні - інвентаризаційний рядок 02	925	
У рядку 275 графа 4 Балансу — запаси, заставлені для кредиту	926	

* визначається за П (С) Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 "Запаси"

IX. Дебіторська заборгованість

Найменування показника	Код рядка	Залишок на кінець року	Строки виникнення заборгованості: до 12 місяців	від 12 до 18 місяців	від 18 до 36 місяців
1	2	3	4	5	6
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	940	1490	822	11	758
Інша поточна дебіторська заборгованість	950	77	77		

Сума рядка у звітному році безнадійної дебіторської заборгованості 951

З рядка 940 і 950 графа 3 заборгованість з тривалим строком 952

X. Нестачі і втрати від псування цінностей

Найменування показника	Код рядка	Сума
1	2	3
Залишок на початок року (у разі наявності)	960	
Виявлено за звітний період нестач і втрат	970	
Сума нестач і втрат, остаточне рішення щодо яких прийнято за звітний період (у разі наявності рядок 977)	980	

Продовження Додатку Е

XI. Будівельні контракти

Найменування показника	Код рядка	Сума
1	2	3
[illegible]	1110	
[illegible]		
[illegible]	1120	
[illegible]	1130	
[illegible]	1140	
[illegible]	1150	
[illegible]	1160	

XII. Податок на прибуток

Найменування показника	Код рядка	Сума
1	2	3
[illegible]	1210	196
[illegible]	1220	
[illegible]	1225	0
[illegible]	1230	
[illegible]	1235	0
[illegible]	1240	196
[illegible]	1241	235
[illegible]	1242	
[illegible]	1243	
[illegible]	1250	0
[illegible]	1251	
[illegible]	1252	
[illegible]	1253	

XIII. Використання амортизаційних відрахувань

Найменування показника	Код рядка	Сума
1	2	3
[illegible]	1300	2056
[illegible]	1310	5001
[illegible]	1311	
[illegible]	1312	2001
[illegible]	1313	55
[illegible]	1314	
[illegible]	1315	
[illegible]	1316	
[illegible]	1317	

Продовження Додатку Е

XIV. Біологічні активи

Код рядка	Об'єкти обліку за історичною вартістю										Об'єкти обліку за справедливою вартістю				
	залишок на початок року		надійшло за рік	вибули за рік		переоцінка внаслідок зміни справедливої вартості	амортизація нарахована за звітний період	втрати від зменшення корисності	залишок на кінець року		залишок на початок року	надійшло за рік	зміна вартості за рік	вибули за рік	залишок на кінець року
	первісна вартість	накопичена амортизація		первісна вартість	накопичена амортизація				первісна вартість	накопичена амортизація					
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1410	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1411									0	0					0
1412									0	0					0
1413									0	0					0
1414									0	0					0
1415									0	0					0
1420	0	x	0	0	x	x	0	0	0	x	0	0	0	0	0
1421		x			x	x			0	x					0
1422		x			x	x			0	x					0
1423		x			x	x			0	x					0
1424		x			x	x			0	x					0
1430	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

[illegible] 1401 _____

[illegible] 1402 _____

[illegible] 1403 _____

Продовження Додатку Е

[illegible]ансові результати від первісного визнання та реалізації сільськогосподарської продукції та додаткових біологічних активів

Найменування показника	Код рядка	Вартість справедливої вартості	Витрати, пов'язані з біологічними перетвореннями	Результат від первісного визнання		Усього	Виручка від реалізації	Собівартість реалізації	Фінансовий результат (прибуток +, збиток -)	
				зміна	витрати				реалізації	первісного визнання та реалізації
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Продукція та додаткові біологічні активи рослинництва	1500	6	(0)	0	(0)	0	0	(0)	6	0
у тому числі:										
[illegible] і саджанці	1510		0		0			0		
[illegible]	1511		0		0			0		
[illegible]	1512		0		0			0		
[illegible]	1513		0		0			0		
[illegible]	1514		0		0			0		
[illegible] бурякі (вибрані)	1515		0		0			0		
[illegible]	1516		0		0			0		
[illegible]	1517		0		0			0		
[illegible]	1518		0		0			0		
[illegible]	1519		0		0			0		
Продукція та додаткові біологічні активи тваринництва у тому числі:	1528	0	(0)	0	(0)	0	0	(0)	0	0
[illegible]	1530		0		0			0		
[illegible]	1531		0		0			0		
[illegible]	1532		0		0			0		
[illegible]	1533		0		0			0		
[illegible]	1534		0	0	0			0		
[illegible]	1535		0		0			0		
[illegible]	1536		0	0	(0)			0		
[illegible]	1537		0	0	(0)			0		
[illegible]	1538		0	0	(0)			0		
[illegible]	1539		0	0	(0)			0		
[illegible]	1540	0	(0)	0	(0)	0	0	(0)	0	0

Директор _____ (підпис) Дідорчук І.І. (ініціали і прізвище)

Бухгалтер _____ (підпис) Миленька Л. Т. (ініціали і прізвище)